
NORGES HØYESTERETT

2024

Detalj fra justitiarius' dommerstol.

INNHold

Norges Høyesterett i 2024	4
Høyesterett i storkammer	6
Våre nye dommere	8
Kristin Normann	12
Høyesteretts dommere	14
Høyesteretts administrasjon	16
Advokatforum 2024: Barnevern	18
Saker i 2024	20
Statistikk	30
Landslovjubileet	34
Møter over landegrensene	36
Rettens dag 2024	38
Fylkestur til Innlandet	40
Ord og uttrykk	41

NORGES HØYESTERETT I 2024

Høyesterettsjustitiarius Toril Marie Øie.

RETTSUTVIKLING OG RETTSSTAT

Over hovedtrappen i Høyesteretts hus henger seks marmortavler med hvert sitt lovsitat i gullforgylte bokstaver. Helt til venstre står et sitat fra Frostatingsloven og helt til høyre en bestemmelse fra Den europeiske menneskerettskonvensjonen. Sitatene vitner om den rettsutviklingen Norge har vært gjennom siden 1100-tallet, fra de første lovene som kun gjaldt i bestemte regioner, og frem til vår tid med et stort innslag av internasjonale konvensjoner og internasjonal rett.

Midt på veggen henger marmorplaten med det 750 år gamle sitatet fra Magnus Lagabøtes landslov: *Hver vår landsmann i Norges konges rike skal være fredhellig for annen mann innenlands og utenlands*. Sitatet illustrerer at denne loven ikke bare gjaldt i enkelte deler av landet, og ikke bare for noen. Den gjaldt for alle. 2024 var det store jubileumsåret for Magnus Lagabøtes livsverk, og på side [34](#) i årsmeldingen kan du lese mer om lovens betydning for domstolene.

Grunnloven har naturlig nok også en helt sentral plass i trappeløpet i Høyesteretts hus. To sitater fra Grunnloven pryder hver sin marmorplate midt på veggen. Grunnloven § 88, som slår fast at Høyesterett dømmer i siste instans, er ett av dem.

Lenge sto det ellers lite om domstolene i Grunnloven. I 2014 fikk vi blant annet § 95 med fanebestemmelsen om at domstolene skal være uavhengige, men den sa ikke noe om hvordan uavhengigheten skulle sikres. Det gjør derimot de nye grunnlovsbestemmelsene som Stortinget vedtok i mai 2024.

Disse bestemmelsene er viktige for rettsstaten. Ikke fordi vi før 2024 hadde en svak rettsstat, men fordi de verner domstolene mot en potensiell fremtidig inngripen i vår uavhengighet. Et tak på antall høyesterettsdommere verner mot lovforslag om å utvide dommerkorpset med mange nye dommere, valgt ut fra en politisk preferanse. En grunnlovsfestet pensjonsalder beskytter mot mulige fremtidige forslag om å senke pensjonsalderen, med det mål å bli kvitt brysomme dommere. Slike grep har vi sett fra regimer i flere andre land. Det må ikke skje i Norge. Grunnlovsendingene bidrar også til å bevare den høye tilliten norske domstoler har i dag. Og de nye bestemmelsene tydeliggjør domstolenes rolle som statsmakt.

Høyesteretts hovedoppgave er å gi rettsavklaring og drive rettsutvikling. Sakene vi tar inn, har betydning ut over seg selv, og avgjørelsene gir svar og veiledning for andre lignende saker. Dyktige advokater som skriver tydelige anker, og som på en analytisk og fullstendig måte presenterer de rettslige problemstillingene, legger grunnlaget for Høyesteretts prinsippavgjørelser. Slik har advokatene i skranken en viktig oppgave i tillegg til å ivareta sine klienters interesser.

Høyesterett er takknemlig for det gode samarbeidet vi har med advokatene. Jeg vil i år gi en ekstra honnør til de advokater som i 2024 bidro til Høyesteretts nye og oppdaterte advokatveiledning. Den er et viktig og helt praktisk verktøy i arbeidet med å gi gode og prinsipielle avklaringer som samfunnet trenger. Bruk den godt!

Toril Marie Øie

Toril Marie Øie
13. januar 2024

Norge har et domstolsystem med domstoler på tre nivåer – 23 tingretter i første instans, seks lagmannsretter som alminnelige ankedomstoler i andre instans og Høyesterett på toppen. Grunnloven § 88 uttrykker det slik: «Høyesterett dømmer i siste instans.»

Anker i alle typer saker kan i prinsippet bringes inn for Høyesterett – sivile tvister, inkludert forvaltningssaker, og straffesaker. Høyesterett behandler også grunnlovsspørsmål. Høyesterett er altså rikets øverste forfatningsdomstol, forvaltningsdomstol, tvistedomstol og straffedomstol.

Høyesterett er en prejudikatdomstol med hovedoppgave å arbeide for rettsavklaring og rettsutvikling innenfor de rammene som følger av grunnlov, lov og Norges folkerettslige forpliktelser. Høyesterett avgjør med endelig virkning rettsforholdet mellom partene i saker som er brakt inn for domstolen. Høyesteretts rettsoppfatning blir også fulgt av de øvrige domstolene og av rettslivet ellers. Dermed får Høyesterett avgjørende innflytelse på hva som er gjeldende rett i landet.

Venstre side: Dommer Wenche Elizabeth Arntzen var en av elleve dommere i saken om nakenvisitasjoner i fengsel. Som førstvoterende førte hun avgjørelsen i pennen. Over: Fra ankeforhandlingene. Storkammer ledes alltid av justitiarius, med mindre hun er inhabil eller har gyldig forfall.

HØYESTERETT I STORKAMMER

I 2024 behandlet Høyesterett to saker i storkammer. Det vil si at elleve dommere var med på å avgjøre sakene om nakenvisitasjoner i fengsel og eiendomsretten til grunnen i Karasjok kommune.

Normalt avgjøres saker i Høyesterett av fem dommere, kjent som «avdeling». Det er justitiarius som vanligvis bestemmer om en sak er så viktig at flere enn fem bør delta. Alternativene er da enten storkammer med elleve dommere eller plenum med i utgangspunktet alle dommerne.

– Hvis saken er særlig viktig, er det lovens ordning at minst halvparten av dommerne er med på saken. Det kan selvsagt være skarp dissens også i et storkammer, men støtten for resultatet er uansett sterkere enn med en avdeling på fem, sier justitiarius Toril Marie Øie.

Et enstemmig storkammer slo i mars 2024 fast at nakenvisitasjoner i Bergen fengsel var i strid med menneskerettighetene. Storkammersaken om Karasjok i mai samme år ble avgjort med seks mot fem stemmer.

ET ALTERNATIV TIL PLENUM

Ordningen med storkammer ble innført i 2008. Før dette var plenum det eneste alternativet til avdeling.

Innføringen av storkammer må sees i sammenheng med at antallet plenumssaker gjennom årene hadde økt. Departementet pekte på at rettsutviklingen hadde medført prinsipielle spørsmål som tidligere var ukjente eller lite aktuelle, blant annet i forholdet mellom norsk rett og internasjonale rettsregler. Man ønsket et alternativ til avdeling som ikke bandt opp alle dommerressursene i Høyesterett.

Siden innføringen i 2008 har Høyesterett behandlet 25 saker i storkammer. I januar 2025 behandles nok en sak av elleve dommere. Saken gjelder forholdet mellom et utvisningsvedtak etter utlendingsloven og EØS-rettslige regler om rett til opphold for familiemedlemmer til EØS-borgere.

EN SKJØNNMESSIG VURDERING

Stortinget har lagt til grunn at rene grunnlovsspørsmål skal behandles av Høyesterett i plenum. Storkammersaker gjelder typisk mulige konflikter mellom en norsk regel eller praksis og internasjonale forpliktelser. Storkammer er også aktuelt der Høyesterett vil kunne komme til å fravike en tidligere høyesterettsavgjørelse.

Justitiarius understreker at vurderingen om storkammer eller plenum ikke er skjematisk, men i stor grad preget av skjønn.

– Det er en avveining. Det er ikke alltid lett å forutse om grunnlovsspørsmålet i en sak eller det eventuelt folkerettsstridige kommer på spissen. Jeg kan ikke følge noen oppskrift når jeg skal vurdere dette, men må gå inn i saken og gjøre en analyse av hvor tyngdepunktet i saken ligger. Høyesterett i avdeling kan også løfte en sak til forsterket rett, hvis minst to av dommerne mener det er nødvendig. Det er en sikkerhetsventil, og jeg tar den endelige beslutningen om hvilket alternativ – storkammer eller plenum, sier Øie.

LODDTREKNING

Justitiarius leder alltid retten når det settes storkammer eller plenum, med mindre hun er inhabil eller har gyldig forfall. De andre ti dommerne til storkammeret trekkes ved loddtrekning på direktørens kontor, med vitner til stede.

Når Høyesterett behandler saker i storkammer eller plenum, avholdes offentlige voteringsmøter. Deler av avgjørelsen leses da opp, og den stemmes over i et åpent møte hvor publikum kan være til stede. Domsavsigelsene i nakenvisitasjon-saken og Karasjoksaken ble også strømmet på Høyesteretts nettsider. Rettsmøtet om Karasjok-saken ble direktetolket og avgjørelsen oversatt til nordsamisk.

LOVBESTEMMELSEN OM STORKAMMER OG PLENUM

«I saker etter første og annet ledd som er av særlig viktighet, kan det bestemmes at saken, eller retts-spørsmål i den, skal avgjøres av Høyesterett i storkammer, satt med 11 dommere. Ved vurderingen skal det blant annet legges vekt på om det oppstår spørsmål om å sette til side en rettsoppfatning Høyesterett har lagt til grunn i en annen sak, eller om saken reiser spørsmål om konflikt mellom lover, provisoriske anordninger eller stortingsbeslutninger og Grunnloven eller bestemmelser Norge er bundet av i internasjonalt samarbeid. I helt særlige tilfeller kan det bestemmes at saken, eller retts-spørsmål i saken, skal avgjøres av Høyesterett i plenum, som da består av alle Høyesteretts dommere som ikke er ugilde eller har forfall.»

Domstoloven § 5 fjerde ledd

Omtale av Karasjok-saken og saken om nakenvisitasjoner i fengsel finner du på side [22](#).

VÅRE NYE DOMMERE

Den ene er fra en familie full av jurister og var aldri i tvil om yrkesvalget. Den andre startet først på en karriere som tegner. I 2024 ble Christian Lund og Eyvin Sivertsen utnevnt til nye dommere i Høyesterett.

– Jeg er femte generasjon jurist på farssiden og altså tungt juridisk belastet, tilstår Christian Lund.

– Ikke bare er min far jurist, men også moren min. Og i tillegg til meg, ble begge mine søstre jurister. Mor og far snakket jus hele tiden, det gikk alltid i jobbprat rundt middagsbordet. Nesten før jeg var i stand til å ta et gjennomtenkt valg, var jeg i gang med jussen.

JURIST VED EN TILFELDIGHET

For Eyvin Sivertsen var det helt annerledes. Ingen i hans familie var jurister, og heller ikke han hadde tenkt seg i den retningen. Tenåringen Eyvin lagde tegneserier, og femten år gammel troppet han opp hos VG med en bunke under armen.

– Jeg hadde fått mine første tegninger publisert i et blad som het KONK. Etter det laget jeg en tretti siders tegneserie og tenkte at VG ville synes som meg: At det var en god idé å trykke disse sidene, enten alt på en gang eller som dagsstriper.

VG var ikke like overbevist som 15-åringen Eyvin, men hadde nylig startet et samarbeid med miljøet rundt bladet Mad. Eyvin fikk innpass som redaksjonell medarbeider i det nyetablerte forlaget. Han tegnet forsider til blant annet Tommy og Tiger'n og Larsons gale verden. Pyton var også en storselger.

– Jeg hadde hele veien tenkt at jeg skulle studere noe, for jeg er glad i å lære. Men at det ble jussen, er styrt av tilfeldigheter, forteller Sivertsen.

– Det dukket opp en situasjon i forlaget hvor en del tegnere oppdaget at det de hadde tegnet, var trykket i utlandet, uten at de visste om det. Så ble det spørsmål om å få honorarer, og de spurte meg som redaksjonens antatt ryddigste om å undersøke. Jeg kjøpte en opphavrettsbok, og den var så spennende at jeg begynte på første avdeling på jussen. Og så fortsatte det.

FORRETNINGSADVOKAT MED SMÅBARN

Selv om det for Christian Lund langt fra var tilfeldig at han ble jurist, var det å bli dommer ikke i hans tanker. Faren var en kjent forretningsadvokat, og sønnen Christian siktet mot det

samme. Første stopp etter jussen var Norsk Hydro og forretningsjuss i et industrielt miljø. Så fortsatte han til advokatfirmaet BÅHR, hvor han i midten av trettiårene også ble partner.

– Jeg jobbet med transaksjoner og kontrakter. Klientene var meglerfirmaer og banker i Norge og internasjonalt, og arbeidsdagene var lange og uforutsigbare.

Rundt år 2000 fikk han og kona fire barn på under tre år. Med to tvillingpar måtte noe gjøres for å få kabalen til å gå opp.

– Min kone jobbet i Schibsted-systemet og hadde en egen karriere. Å balansere våre karrierer med fire barn var ikke levedyktig, og vi diskuterte hva vi skulle gjøre. En av oss måtte finne på noe annet, og jeg var klar, sier Lund.

– En av de gangene jeg tenkte at det ikke gikk lenger å jobbe i BÅHR, var da jeg hadde hentet de to yngste i barnehagen og gikk med dem hjemover langs Sørkedalsveien i en stor tvillingvogn. Så ringer det en klient som jobbet i en utenlandsk investeringsbank. Hun har et spørsmål og sier at hun må kople på flere. I løpet av to minutter hadde hun koplet på tjue andre. Der og da, gående langs Sørkedalsveien, skulle jeg så lede en telefonkonferanse om en juridisk problemstilling. Da tenkte jeg at dette går ikke lenger. Og valget jeg tok, har jeg ikke angret på.

Lund begynte hos Regjeringsadvokaten. Og selv om det var mye å gjøre også der, var arbeidsbelastningen mye mer forutsigbar. Én ting var at han og kona fikk hverdagen til å gå opp. Med skiftet kom også de første tankene om kanskje å kunne jobbe som dommer.

FANGET AV JURIDISK METODE

Da Eyvin Sivertsen gikk i gang med jusstudiene, tenkte han en stund at han skulle kombinere jussen med en jobb innen media. Han beholdt en halv stilling i forlaget mens han studerte. Men så tok jussen ham fullt ut.

– Jeg ble fanget av jussen som fag, av metoden. Jeg tok riktignok spesialfag i opphavsrett, men slo tanken om en kombinasjon mellom jus og media fra meg etter hvert.

UTNEVNELSEN AV HØYESTERETTSDOMMERE

Ledige embeter som høyesterettsdommer kunngjøres som andre ledige stillinger. Innstillingsrådet for dommere, som er et uavhengig organ, kaller de mest aktuelle søkerne inn til intervju og leverer på bakgrunn av søknader, intervju og referanser en innstilling til Justisdepartementet. Når innstillingen gjelder en høyesterettsdommer, er det bestemt i loven at justitiarius, som har deltatt på intervjuene, skal gi departementet en uttalelse. Høyesterett offentliggjør uttalelsen, som ikke har karakter av å være en selvstendig innstilling.

Selve utnevnelsen skjer av Kongen i statsråd, altså av regjeringen. Innstillingen fra innstillingsrådet har aldri blitt fraveket ved utnevnelse av en høyesterettsdommer.

Oppgavene til Høyesterett som øverste domstol stiller høye krav til dommernes juridiske kvalifikasjoner. Men det er også et uttrykt ønske at Høyesterett har bredest mulig sammensetning ut fra blant annet yrkesbakgrunn, kjønn og geografi. De faglige kvalifikasjonene må imidlertid veie særlig tungt.

Sivertsen gikk fra studiet og rett til Justisdepartementets lovavdeling.

– Norge er et av få land hvor man tidlig i karrieren kan gå inn i departementer og være med på store prosjekter og omfattende lovarbeider helt fra starten av. I mange andre land må man ha mange års erfaring før man kan få en slik jobb, mens her er det mulig som helt nyutdannet.

Til tross for en mastergrad i EU-rett fra London, beskriver Sivertsen seg som en allmennjurist uten sterk spesialisering. Han har aldri jobbet lenge med bare ett rettsfelt. Det er den juridiske metoden han brenner for.

– Som lovrådgiver i departementet hadde jeg ansvar for statsrett, grunnlovsspørsmål og industrielt rettsvern, men jeg arbeidet også med EØS-rett, alminnelige lovspørsmål og lovteknikk. Det var mye å favne over for en lovrådgiver, og arbeidsmengden var nær sagt ubegrenset. Det var en drøm for meg å jobbe der!

– Du liker å jobbe mye?

– Ja! Ikke så mye på lesesalen da jeg studerte, for da hadde jeg jo fortsatt en fot i en annen verden. Men i Lovavdelingen lå alt til rette for å bli oppslukt av alt arbeidet. Jeg hadde stor glede av jobben der, det føltes egentlig ikke som jobb. Jeg jobbet på inspirasjon og ja, ganske mye!

KOLLEGAER I LAGMANNSRETTE

Sivertsen og Lund har ulik bakgrunn og ulik inngang til jussen, men de nye høyesterettsdommerne har også mye til felles. Karrierene deres har også krysset hverandre før. Som Lund tilbragte Sivertsen noen år hos Regjeringsadvokaten før han ble dommer, og i 2011 gikk de begge til sine første konstitusjoner som dommere i Borgarting lagmannsrett.

Dommergjerningen der skulle bli langvarig for dem begge, og de fikk etter hvert faste stillinger som lagdommere og så lagmenn.

– Fra første sekund bak dommerbordet tenkte jeg: Her er jeg hjemme. Vikariatet ble forlenget og jeg ble i 13 år. Rettsalen, med det dramaet den kan by på i mange saker, er et fascinerende sted, sier Sivertsen

– Jeg spurte meg selv ofte om morgenen: *Hvilken verden møter meg i dag?* Alle saker er jo så forskjellige. I lagmannsretten handler det ikke bare om jussen, men hele bildet med vitneforklaringer og partsforklaringer og alt det sentrale som saken står og faller på.

Lund var etter sin konstitusjon i lagmannsretten knapt tre år hos advokatfirmaet Thommessen. Men dommererfaringen hadde gitt mersmak, og han ville tilbake til domstolen. Han tenkte

også tidlig at han gjerne ville søke seg til Høyesterett:

– Som dommer i lagmannsretten ga det meg mest energi de gangene jeg visste at jeg skrev for Høyesterett. Når jeg tenkte: *Denne regner jeg med blir overprøvd.* Det syntes jeg var aller morsomst, sier Lund.

– Og her i Høyesterett får jeg nå de prinsipielle sakene hele tiden. Det gjør hver eneste sak og hver eneste domskonferanse ekstra spennende. Jeg vet at vi har en prinsipiell sak, og at den vil få betydning. I stedet for bare å serve opp fra lagmannsretten, får jeg nå en mulighet til å påvirke utviklingen direkte.

ENKELT SPRÅK SOM IDEAL

Den første saken Eyvin Sivertsen skulle føre i pennen som førstvoterende i Høyesterett, gjaldt et komplisert spørsmål på et for ham fremmed område. Saken gjaldt overtredelse av verdipapirhandellovens bestemmelser om god forretningsskikk, og spørsmålet var om de tiltalte måtte frifinnes fordi en lovbestemmelse ved en feil var opphevet i en periode mellom handlings- og domstidspunktet.

– Man tenker kanskje når man skriver her i Høyesterett at det skal være veldig avansert, men det er egentlig motsatt. Det skal være så enkelt som mulig. Så presist som mulig. Så få ord som mulig. Det er det jeg synes har vært det beste med Høyesteretts avgjørelser, sett fra utsiden. Språket er så enkelt. Ikke alle domstoler i verden har et slikt ideal, men her er man opptatt av å kommunisere og av at folk skal forstå. Å fremstille kompliserte resonnementer på en enklest mulig måte, det er selve kjernen i arbeidet, sier Sivertsen.

DEN SISTE JURIST

Når Sivertsen ikke jobber, er han som cup-ansvarlig for Stabæk Jenter 12 år kanskje ute på en fotballkamp med datteren og hennes lagvenninner. Eller han ser på en av sønnene, som også spiller fotball.

Lunds store lidenskap er maraton. Ti maratonløp har det blitt i utlandet, og New York er favorittbyen. De fire barna, som endret livet hans rundt år 2000, er i dag voksne. Med dem ser

det også ut til at den lange rekken av jurister på farssiden tar slutt.

– Ja, det ser faktisk ut til at juristrekka dør ut med meg. De eldste på 25 blir helt sikkert ikke jurister, og det ser ikke slik ut for de to yngste på 22 år heller. Men det går virkelig helt fint. De skal få velge det de vil.

Dommerne er intervjuet av Ida Dahl Nilssen, informasjonssjef i Høyesterett.

CHRISTIAN LUND Fra Bærum

Leser utenom jussen: Fagbøker om løping. Ellers leser jeg for lite og det er en evig dårlig samvittighet. Men av og til blir det noen gode romaner som jeg får anbefalt av en venninne jeg stoler på. Balansekunst av Rohinton Mistry er en favoritt.

Hører på: Jeg elsker musikk og hører på alt fra klassisk til moderne musikk. Barna og jeg utveksler favoritter på Spotify. De har plukket opp mine gamle storheter og jeg deres nye favoritter. I sommer var jeg på en herlig konsert med Taylor Swift i Hamburg sammen med min datter. Hun pyntet meg opp som en skikkelig swiftie. Ellers hører jeg på *Dagsnytt Atten* og *The Daily* fra New York Times. *Giæver* og *gjengen* er også fast hver uke.

EYVIN SIVERTSEN Fra Sinsen i Oslo

Leser utenom jussen: Jeg må dessverre snakke i preteritum, for med alt som skjer i livet mitt er lesingen satt på pause. Jeg elsket å lese før og hadde stor glede av det. I studietiden leste jeg romaner innen alle sjangere, faktisk også Ibsens samlede.

Hører på: Podcast på bussen. Og så liker jeg musikk av det litt pompøse slaget. Store dramatiske operaer av Verdi. Muse er det siste store rockebandet som jeg bare måtte ha konsertbilletter til. Da er vi fortsatt i det litt oppblåste og høydramatiske landskapet, bare i en annen sjanger.

KRISTIN NORMANN

*Med hjerte for dem
som faller utenfor*

Kristin Normann kom til Høyesterett som spesialist i selskapsrett, men med en sterk interesse for alle sider av samfunnet. I 2024 ble hun 70 år og pensjonist. En 14 år lang karriere som dommer i Høyesterett var over.

– Jeg kommer til å huske den skrekkblandede fryden da jeg kom hit. Jeg var ydmyk og følte meg heldig som hadde fått denne jobben, sier Kristin Normann.

– Og så kommer jeg til å huske godt de sakene som har vært ekstra krevende: Sakene hvor man først verken så hode eller hale på hvordan de skulle løses, men hvor vi likevel til slutt kom frem til en konklusjon.

– Hva har vært de vanskeligste sakene for deg?

– En ting er de faglig vanskelige sakene. Andre saker kan være vanskelige fordi resultatet fremstår som urimelig når man følger de signalene lovgiver har gitt. Da er kanskje ikke jussen så vanskelig, men det kan være vanskelig å forholde seg til noe jeg rent personlig mener er feil. Men så må jeg selvsagt likevel forholde meg til det lovgiver har sagt, sier Normann.

EN RIKHOLDIG CV

Kristin Normanns CV var fylldig da hun i 2010, som partner i advokatfirmaet Selmer, søkte seg til Høyesterett. Hun hadde doktorgrad i selskapsrett, og 20 år bak seg på universitetet med undervisning i en rekke privatretslige fag. Hun hadde hatt mange verv i næringslivet og vært første leder av kontrollkomitéen i Finnmarkseiendommen. Normann tenkte seg likevel grundig om før hun tok steget og søkte seg til Norges øverste domstol.

– Jeg tenkte et helt år før jeg turte å søke! Jeg hadde vært konstituert dommer i Borgarting lagmannsrett et lite halvår høsten 2003 og syntes hver dag på jobben der var en fest. Jeg hadde altså lyst til å bli dommer allerede da, men mente jeg hadde for mye ugjort. Jeg hadde mange verv i næringslivet og ikke professorkompetanse. Det høres kanskje rart ut, men jeg var 49 år og syntes jeg var for ung til å bli dommer. Så jeg søkte aldri dommerstilling da. Men det trigget nok lysten i meg.

Sju år senere – med professorkompetansen i boks – ble det Høyesterett. Norges øverste domstol fikk en dommer med tung kompetanse om privatretslige problemstillinger, men også med et sterkt engasjement for andre sider av samfunnet, ikke minst skyggesidene. I 2019 benyttet Normann studiepermisjonen sin til å studere soningsforholdene i norske fengsler.

ET DYPDYKK I NORSKE SONINGSFORHOLD

– Når vi dømmer noen til straff, var jeg nysgjerrig på hva som skjer etterpå, sa hun til intervjuerne Matta og Tito i Røverradioen, da hun besøkte dem i radiostudioet i Oslo fengsel i 2019.

Da var studiepermisjonen nettopp over, og Normann hadde blant annet besøkt Ila og Oslo fengsel, Bredvedt, Bergen og Halden fengsel, og friomsorgen i Oslo og Østfold. Hun hadde møtt voldsdømte, og de som var tatt for trygdemisbruk.

Hun hadde snakket med forvaringsdømte og møtt mennesker på den sårbare terskelen på vei tilbake til samfunnet.

– Min tanke var å prøve å forstå mer om hvordan det er å være innsatt. For meg er det nesten litt provoserende når noen sier at å sitte i norske fengsler, er som å være på hotell. Mange sitter innelåst i altfor mange timer i døgnet, ikke minst i helgene. Det er også store forskjeller på soningsforholdene. Noen fengsler har luftegårder som er som grønne lunger. Andre steder får innsatte bare et trangt og trist uteareal som de deler med altfor mange andre.

– Hvordan preget besøkene deg som dommer?

– Jeg endret meg kanskje ikke så mye som dommer. Mitt syn har vært og er at stort sett alle mennesker på ulikt vis «får seg noen på trynet» gjennom livet. Veldig få cruiser gjennom på overflaten. Forskjellen er at de fleste jeg kjenner, har flere redskaper i skuffen til å gripe fatt i de utfordringene de møter. Det er selvsagt ikke bare ressursvake mennesker som er innsatte, men gjennomgående slo det meg at svært mange av de innsatte jeg møtte, har færre redskaper i skuffen sin enn det jeg og de rundt meg har.

RÅDET ER Å SI JA!

Kristin Normann går ikke til en klassisk pensjonisttilværelse etter fylte 70 år. Raskt etter avskjedsmarkeringen i Høyesterett fylte hun kalenderen med forespørsler om verv og oppdrag.

– Har du noen karrieretips til unge jurister?

– Budskapet er å si ja til ting! For egen del har jeg drevet minst med det jeg hadde tenkt til å drive med da jeg var student. Planen var å bli forretningsadvokat, men det er det jeg har endt med å gjøre kortest. Da jeg var student, tenkte jeg ikke på å bli dommer, og jeg hadde i hvert fall i ingen planer om å skrive doktoravhandling.

Det ble begge deler. Fortsatt leses avhandlingen hennes, og i Høyesterett var hun gjennom 14 år delaktig i rundt 5 600 avgjørelser. Etter fylte 70 venter nye oppdrag utenfor domstolen. Hun har igjen skriveplass på universitetet og har blant annet sagt ja til flere voldgiftsoppdrag.

– Selv om mitt råd er å si ja til ting, så trenger man ikke bli sittende med en jobb eller et verv hvis man etter hvert finner ut at det ikke lenger passer. Jeg har i alle år hatt Lucy Smith «i bakhodet», den første kvinnelige dr. juris og den første kvinne som ble rektor ved Universitetet i Oslo. Hun sa: *Jeg hadde mine mest produktive år rent karrieremessig mellom 50 og 60.* Og jeg vil si omtrent det samme. Mine mest produktive år har vært fra slutten av 40-årene og etter det.

Intervjuet av Ida Dahl Nilssen, informasjonssjef i Høyesterett

HØYESTERETTS DOMMERE

KRISTIN NORMANN (70)
fratrådte 1. mai 2024, etter å ha vært
høyesterettsdommer siden 9. august 2010.

ARNFINN BÅRDSSEN (58) har
permisjon for å være dommer i Den
europeiske menneskerettsdomstolen.

En mer detaljert oversikt over
dommernes bakgrunn finnes på
www.hoyesterett.no

TORIL MARIE ØIE (64)

Toril Marie Øie vokste opp i Oslo. Hun tok juridisk embetseksamen i 1986 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. august 2004. Hun kom fra stilling som avdelingsdirektør i Justisdepartementets lovavdeling. Øie tiltrådte som justitiarius i Høyesterett 1. mars 2016.

HILDE INDREBERG (67)

Hilde Indreberg vokste opp i Oslo. Hun tok juridisk embetseksamen i 1987 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. april 2007. Hun kom fra stilling som avdelingsdirektør i Justisdepartementets lovavdeling.

BERGLJOT WEBSTER (58)

Bergljot Webster vokste opp i Oslo. Hun tok juridisk embetseksamen i 1992 og tiltrådte som høyesterettsdommer 15. august 2009. Hun kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

WILHELM MATHESON (69)

Wilhelm Matheson vokste opp i Oslo. Han tok juridisk embetseksamen i 1982 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. november 2009. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

AAGE THOR FALKANGER (59)

Aage Thor Falkanger vokste opp i Bærum. Han tok juridisk embetseksamen i 1991 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. mai 2010. Han kom fra stilling som professor ved Universitetet i Tromsø.

RAGNHILD NOER (65)

Ragnhild Noer vokste opp på Svartskog og i Orkanger. Hun tok juridisk embetseksamen i 1985 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. oktober 2010. Hun kom fra stilling som lagdommer i Borgarting lagmannsrett.

HENRIK BULL (67)

Henrik Bull vokste opp i Bærum. Han tok juridisk embetseksamen i 1984 og tiltrådte som høyesterettsdommer 17. januar 2011. Han kom fra stilling som dommer ved EFTA-domstolen.

PER ERIK BERGSJØ (66)

Per Erik Bergsjø vokste opp på Steinkjer. Han tok juridisk embetseksamen i 1985 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. mars 2012. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

ARNE RINGNES (69)

Arne Ringnes vokste opp i Oslo. Han tok juridisk embetseksamen i 1982 og tiltrådte som høyesterettsdommer 18. august 2014. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

WENCHE ELIZABETH ARNTZEN (65)

Wenche Elizabeth Arntzen vokste opp i Bærum. Hun tok juridisk embetseksamen i 1986 og tiltrådte som høyesterettsdommer 29. september 2014. Hun kom fra stilling som dommer i Oslo tingrett.

INGVALD FALCH (61)

Ingvald Falch vokste opp i Vadsø. Han tok juridisk embetseksamen i 1989 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. september 2015. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

ESPEN BERGH (63)

Espen Bergh vokste opp i Oslo. Han tok juridisk embetseksamen i 1987 og tiltrådte som høyesterettsdommer 15. august 2016. Han kom fra stilling som lagmann i Borgarting lagmannsrett.

CECILIE ØSTENSEN BERGLUND (53)

Cecilie Østensen Berglund vokste opp i Bærum. Hun tok juridisk embetseksamen i 1998 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. januar 2017. Hun kom fra stilling som lagmann i Borgarting lagmannsrett.

BORGAR HØGETVEIT BERG (54)

Borgar Høgetveit Berg vokste opp i Ål i Hallingdal. Han tok juridisk embetseksamen i 1997 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. mai 2017. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

ERIK THYNESS (63)

Erik Thyness vokste opp i Oslo. Han tok juridisk embetseksamen i 1987 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. mai 2019. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

KINE STEINSVIK (48)

Kine Steinsvik vokste opp i Sandnessjøen. Hun tok juridisk embetseksamen i 2001 og tiltrådte som høyesterettsdommer 5. august 2019. Hun kom fra stilling som lagdommer i Borgarting lagmannsrett.

KNUT ERIK SÆTHER (54)

Knut Erik Sæther vokste opp i Mjøndalen. Han tok juridisk embetseksamen i 1995 og tiltrådte som høyesterettsdommer 1. oktober 2021. Han kom fra stilling som assisterende riksadvokat.

THOM ARNE HELLERSLIA (57)

Thom Arne Hellerslia vokste opp i Grimstad. Han tok juridisk embetseksamen i 1993 og tiltrådte som høyesterettsdommer 14. august 2023. Han kom fra stilling som lagdommer i Borgarting lagmannsrett.

ARE STENVIK (58)

Are Stenvik vokste opp på Kolbotn. Han tok juridisk embetseksamen i 1990 og tiltrådte som høyesterettsdommer 9. oktober 2023. Han kom fra stilling som privatpraktiserende advokat.

EYVIN SIVERTSEN (55)

Eyvin Sivertsen vokste opp i Oslo. Han tok juridisk embetseksamen i 1997 og tiltrådte som høyesterettsdommer 12. august 2024. Han kom fra stilling som lagmann i Borgarting lagmannsrett.

CHRISTIAN LUND (61)

Christian Lund vokste opp i Bærum. Han tok juridisk embetseksamen i 1989 og tiltrådte som høyesterettsdommer 12. august 2024. Han kom fra stilling som lagmann i Borgarting lagmannsrett.

HØGSTERETTS ADMINISTRASJON

Høgsteretts administrasjon består av eit juridisk og administrativt støtteapparat på til saman omkring 50 personar. Som domstolleiar deltar justitiarius i behandlinga av administrative spørsmål av prinsipiell og stor praktisk betydning for domstolen. Til dagleg blir Høgsteretts administrasjon leidd av direktøren.

DIREKTØR BENTE J. KRAUGERUD (50)

Bente J. Kraugerud har juridisk embetseksamen frå Universitetet i Oslo. Ho tiltredde som direktør i Høgsterett 1. oktober 2019. Ho kom frå stillinga som forhandlingsjef i Virke og har tidlegare erfaring frå Justis- og beredskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet og privat advokatverksemd.

Administrasjonen er organisert i tre einingar: Juridisk utgreiingseining, informasjons-eininga og administrativ eining. Det er i tillegg ein assisterande direktør, ein IKT-rådgivar, og to sekretærar som i hovudsak arbeider for justitiarius og direktøren.

JURIDISK UTGREIINGSEINING

Juridisk utgreiingseining blir leidd av ein utgreiingsleiar og to nestleiarar, og har i tillegg 21 utgreiarar, to protokollsekretærar og ein studentutgreiar. Både utgreiarane og protokollsekretærane er juristar. Dei fleste har bakgrunn frå andre domstolar, påtalemakta, advokatverksemd eller forvaltninga.

Utgreiarane har som hovudoppgåve å gi dommarane juridisk bistand i sakene som blir anka til Høgsterett. Når ei sak kjem inn til Høgsterett, blir ho fordelt til ein utgreiar, som førebur saka for avgjerd i ankeutvalet. I sakene som blir fremma til munnleg behandling i Høgsterett, hjelper utgreiaren til under saksførebuinga og under behandlinga i avdeling, storkammer eller plenum. Utgreiarane har også andre varierte oppdrag, både for justitiarius, dommarane og direktøren. Utgreiarane behandlar materielle og prosessuelle spørsmål frå alle rettsområde. Utgreiarane er tilsette i åremål på sju år.

Protokollsekretærane er til stades under ankeforhandlingar, rådslagingar og domskonferansar og hjelper elles dommarane med å sjekke kjelder og lese korrektur på avgjerdene.

INFORMASJONSEININGA

Informasjonseininga blir leidd av ein informasjonssjef og har i tillegg ein informasjonsrådgivar og ein juridisk omsetjar. Informasjonseininga har ansvaret for kontakten med publikum og presse, driftar nettsida og kanalane i sosiale medium og står for bilete-, video- og tekstproduksjon. Informasjonseininga omset òg avgjerdar, årsmeldinga og annan informasjon til engelsk.

ADMINISTRATIV EINING

Administrativ eining blir leidd av ein kontorsjef og ein seksjonsleiar. Seksjonsleiaren og åtte saksbehandlarar utgjer saksbehandlingsseksjonen. Seksjonen registrerer alle innkomne saker og førespurnader og bistår dommarane og utgreiarane med det praktiske under behandlinga av sakene. Seksjonen varetar også andre funksjonar, slik som beramming av saker og kontroll av utdrag.

Administrativ eining har ytterlegare sju medarbeidarar med administrative støttefunksjonar som rekneskap, bibliotek, arkiv, rettsbetjentoppgåver, reinhald og kantinedrift.

Utgreiarane Elise Gedde Metz, Kjersti Birkeland Rudslø og Lars Kristian Skantze.

HØGSTERETTS ADMINISTRASJON

Bente J. Kraugerud, direktør

Christopher Haugli Sørensen,
assisterande direktør

Liv Fjerstad, sekretær for justitiarius
Roar Hide Klausen, IKT-rådgivar
Ajin Rasheed, sekretær for direktøren

JURIDISK UTGREIINGSEINING

Knut Aastebøl, utgreiingsleiar
Monica M. Zak, nestleiar
Anders Berg Dønås, protokollsekretær
Erik Fjermørs, utgreiar
Jostein Gulbrandsen Frank, utgreiar
Håkon Plener Fredriksen, utgreiar
Marie Greve Lomsdalen, utgreiar
Elise Gedde Metz, utgreiar
Jon Alexander Neder, utgreiar

Steinar Solheim Nordal, utgreiar

Liv Johanne Jørgensen Ro, utgreiar
Helene Rolin, utgreiar

Kjersti Birkeland Rudslø, utgreiar
Ingvild Rosseland Sandhaug, utgreiar
Lars Kristian Skantze, utgreiar
Emma Skredderberget, studentutgreiar
Marie Slyngstadli, utgreiar
Severin Stang Lund, utgreiar
Kjell Are Strøm, utgreiar
Victoria Steen Svendsen, utgreiar
Andreas Tangstrøm, utgreiar
Hege Kristine Aakre, utgreiar
Kjetil Aasen, protokollsekretær

INFORMASJONSEININGA

Ida Dahl Nilssen, informasjonssjef
Reidun Ellen Engh, juridisk omsetjar
Rizwana Yedicam, informasjonsrådgivar

ADMINISTRATIV EINING

Akmal Hussain, kontorsjef
Anne B. Lea, seksjonssjef
Mariluz Acosta, reinhaldsoperatør
Amalie Bekkum, saksbehandlar
Gunn May Grinden, saksbehandlar
Helga Mærde Gruer, saksbehandlar
Torill Melleby Jensen, økonomirådgivar
Bjørn Vidar Kristoffersen, rettsbetjent
Mina Kristoffersen, kantineansvarleg
Erling Sjøen Mikkelsen, rettsbetjent
Julie So-Man Ng, saksbehandlar
Cecilie Olafsen, saksbehandlar
Lisa-Beth Pettersen, berammar
Kjersti Ruud, saksbehandlar
Mariann Solbakk, saksbehandlar
Barbara Tracz, reinhaldsoperatør
Vivi Østby, bibliotekar

ADVOKATFORUM 2024: BARNEVERN

Barnevern stod på dagsordenen då Høgsterett for femte gong arrangerte Advokatforum. Kva har skjedd sidan storkammersakene i 2020, og kva spørsmål står det att å avklare?

Formålet med Advokatforum er å skape ein konstruktiv fagleg dialog om ulike rettsområde. Advokatane er kjernegruppa, men også dommarar frå andre instansar og andre fagpersonar deltek.

Med barnevern på agendaen inviterte vi endå breiare enn vanleg. Representantar for ulike organ og organisasjonar på feltet deltok, i tillegg til advokatar, dommarar og juristar frå universiteta.

STORKAMMERSAKENE I 2020

Etter at Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) hadde felt Noreg i ei rekkje barnevernssaker, vedtok høgsterettsjustitiarius Toril Marie Øie å løfte tre saker til storkammer for å justere kursen.

EMD hadde då kritisert Noreg for ikkje i tilstrekkeleg grad å ivareta målsetjinga om å gjenforeine biologiske foreldre og

”Høgsterett er avhengig av at saker som eignar seg for rettsleg avklaring, blir anka inn til Høgsterett”

borna deira. Når målet er gjenforeining, skal tiltak som innskrenkar familieband, vere mellombelse, og myndigheitene må aktivt arbeide for å oppretthalde og vidareføre banda. Målsetjinga er likevel ikkje absolutt – unntak kan gjerast i særlege tilfelle.

Norske myndigheiter vart særleg kritiserte for å ha avgrensa samværet mellom born og biologiske foreldre for mykje, utan å grunngi tilstrekkeleg kvifor gjenforeiningsmålet såg ut til å vere forlate. EMD har i mindre grad kritisert Noreg for avgjerder om å overta omsorga for barn.

Møtesalen var fylt til randen, og mange ytra seg då Høgsterett inviterte til Advokatforum om barnevernssaker. Til venstre: Shimron Mohn frå Landsforeningen for barnevernssaker. Høgre side, oppe til venstre: Høgsterettsdommar Henrik Bull i samtale med kommuneadvokat i Færder, Bjørn Cato Rosenberg. Oppe til høgre: Advokat Pirashanthi Sivabalachandran frå Juristhuset. Høgre side, nedst: Advokat Leif Oscar Olsen frå firmaet Tofte Hald i Kristiansand.

Høgsterett kom i storkammersakene til at norsk barnevernslov-gjeving ikkje braut med EMK eller praksis frå EMD, men peikte på fleire område der praksis i norsk barnevernsteneste, fylkesnemnder og domstolar måtte justerast.

Mange saker som hadde vorte stansa i påvente av storkammeravgjerdene, vart deretter avgjorde på grunnlag av dei nye kriteria. Høgsterett tok òg inn fleire nye saker for å avklare spørsmål som ikkje var dekte av dei tre storkammersakene. EMD har så langt ikkje felt Noreg for brot på menneskerettskonvensjonen i klagesaker som gjeld barnevern, frå tida etter kursendinga.

BEHOV FOR FLEIRE AVKLARINGAR

Fleire deltakarar på Advokatforum peikte på at talet på barnevernssaker har gått ned dei siste åra, etter storkammeravgjerdene. Ein slik nedgang ser ein òg i Høgsterett. Samstundes kom det mange innspel til rettslege spørsmål der det framleis

trengst avklaring frå Høgsterett. Dette gjeld til dømes gjenforeiningsmålsetjinga og kva ho konkret inneber, nivået på samvær, den rettslege statusen til fosterheimen og vurderinga av kva som er til det beste for barnet.

– Høgsterett er avhengig av at saker som eignar seg for rettsleg avklaring, blir anka inn til Høgsterett. Om ei sak skal sleppast inn til ny handsaming, blir konkret vurdert av Høgsteretts ankeutval. Innspela frå Advokatforum gjev oss svært nyttig kunnskap om behova på rettsfeltet, og dei tek vi med oss vidare, seier justitiarius Toril Marie Øie.

SAKER I 2024

I 2024 avgjorde Høyesterett 42 sivile saker og 37 straffesaker etter muntlig behandling i avdeling. I tillegg ble 2 sivile saker behandlet i storkammer. Det ble gjennomført ankeforhandling i avdeling i ytterligere én sak, der dom vil bli avsagt i 2025. Det ble i tillegg avsagt dom i ankeutvalget i 4 sivile saker og 16 straffesaker.

Høyesterett mottok til sammen 2135 anker: 356 anker over dom i sivil sak, 362 anker over dom i straffesak, 634 anker over kjennelse eller beslutning i sivil sak og 775 anker over kjennelse eller beslutning i straffesak.

HØYESTERETT I STORKAMMER OG AVDELING

Sakene i Høyesterett avgjøres som hovedregel av fem dommere i avdeling, satt opp etter et tilfældighetsprinsipp. Dersom saken er særlig viktig, for eksempel fordi den gjelder forholdet til EMK eller andre internasjonale bestemmelser Norge er bundet av, behandles saken i storkammer. Storkammer benyttes dersom saken er særlig viktig, men likevel ikke så viktig at den skal behandles i plenum, der alle dommerne deltar. I storkammer deltar elleve høyesterettsdommere. Se artikkel om storkammerordningen på side 6.

I 2024 behandlet Høyesterett to sivile saker i storkammer, begge i første halvår: nakenvisitasjonssaken og Karasjok-saken. I den første storkammersaken konkluderte Høyesterett enstemmig med at rutinemessige kroppsvisitasjoner av innsatte var i strid med EMK og Grunnloven. I den andre storkammersaken kom et flertall på seks dommere til at befolkningen i Karasjok ikke var kollektiv eier av grunnen i kommunen. Du kan lese mer om de to storkammersakene på side 22.

Sakene i storkammer krever generelt mer tid enn saker i avdeling, og det er en del av forklaringen på at Høyesterett avgjorde færre saker i avdeling i 2024 enn tidligere år.

STORT SPENN I SAKENE

Høyesterett behandler spørsmål innenfor alle rettsområder, og i likhet med tidligere år er det stor bredde i sakene som ble avgjort i 2024. Høyesteretts ankeutvalg må samtykke for at en sak skal slippe inn til muntlig behandling i Høyesterett. Dersom saken reiser et prinsipielt rettsspørsmål, er det uten betydning om den gjelder store samfunnsmessige spørsmål eller hverdagslige problemer. Om saken gjelder store eller små økonomiske verdier, tillegges heller ikke særlig vekt.

Blant de sivile sakene er det noen flere avgjørelser innenfor erstatnings- og forsikringsrett i 2024 sammenlignet med tidligere år. Sakene favner et vidt spekter av problemstillinger, fra ansvar etter direktørsvindel, til oppreisningserstatning til fornærmede og etterlatte.

Seksuallovbruddene utgjør en større del av avgjørelsene i straffesakene i 2024 enn tidligere år, med avgjørelser som avklarer grensen for hva som er en straffbar handling, og avgjørelser som gjelder straffutmåling, blant annet om tap av rett til å inneha Snapchat-konto.

På side 32 er det en oversikt over avgjørelsene fra 2024 fordelt på rettsområder. På de neste sidene kan du lese om et utvalg av sakene. På Høyesteretts nettsider finner du alle avgjørelsene fra 2024 sammen med korte sammendrag.

VERN AV DEN ENKELTES RETTSSIKKERHET

Sakene som blir fremmet til muntlig behandling i avdeling, gjelder først og fremst prinsipielle rettsspørsmål, der det er behov for rettsavklaring eller rettsutvikling. Selv om en del av disse sakene reiser spørsmål av direkte betydning for den enkeltes rettssikkerhet, gjelder det langt fra alle.

Ved anke over dom som ikke reiser prinsipielle spørsmål, ivaretas den enkeltes rettssikkerhet først og fremst ved at Høyesteretts ankeutvalg kan oppheve lagmannsrettens dom dersom den lider av klare feil. I straffesaker kan ankeutvalget også avsi frifinnende dom eller endre domfellelsen til å gjelde en mindre alvorlig straffebestemmelse.

I 2024 ble 43 av ankene over dom i sivil sak (12,4 %) og 34 av ankene over dom i straffesak (9,5 %) fremmet til behandling i avdeling eller forsterket rett. Sakene som ikke ble avgjort i 2024, er berammet i 2025. Høyesteretts ankeutvalg opphevet lagmannsrettens dom i fire sivile saker og 14 straffesaker, samt avsa frifinnende dom i ytterligere to straffesaker. Samlet sett overprøvde Høyesterett 13,2 % av de ankede dommene i sivile saker og 13,8 % i straffesaker, enten ved samtykke til behandling i Høyesterett eller ved dom i ankeutvalget.

KJENNELSER OG BESLUTNINGER

Høyesterett ivaretar også rettssikkerheten i saker som verserer for tingrettene eller lagmannsrettene gjennom behandlingen av anker over kjennelser og beslutninger. Slike anker kan for eksempel gjelder avgjørelser om saksgangen i ting- eller lagmannsrettene, sakskostnader, varetektsfengsling og andre tvangsmidler under etterforskning, og avgjørelser om ankesiling i lagmannsretten.

Varetektsfengslinger utgjør omlag 60 % av innkomne anker over kjennelser i straffesaker i 2024.

I 2024 førte ankene over kjennelser eller beslutning frem i 30 sivile saker og 41 straffesaker.

SAMSPILL MELLOM HØYESTERETT OG LOVGIVER

[HR-2024-1717-A](#) (ekspropriasjon, E18) er et eksempel på at Høyesterett peker på spørsmål som fortjener lovgivers oppmerksomhet. Høyesterett uttaler at det kan være grunn for lovgiver til å se på spørsmålet om erstatning for midlertidige ulemper i naboforhold, uten å si noe nærmere om hva løsningen bør være.

Høyesterett har også i andre avgjørelser pekt på at endringer av rettsstilstanden er lovgivers oppgave, uten å komme med nærmere oppfordring. Eksempler på dette er [HR-2024-1184-A](#) (Hells Angels) og [HR-2024-2346-A](#) (konvertitt).

SAKSBEHANDLINGSTIDEN

I 2024 gikk det i sivile saker i gjennomsnitt 7,6 måneder fra saken kom inn til Høyesterett, og frem til ankeforhandlingen. I straffesakene gikk det i gjennomsnitt 5,1 måneder. Både i sivile saker og straffesaker har saksbehandlingstiden økt sammenlignet med tidligere år. Det kan være flere årsaker til at saksbehandlingstiden har gått litt opp, og noe kan også skyldes tilfældigheter. De to storkammersakene første halvår, og særlig Karasjok-saken, som gikk over åtte rettsdager, er en del av forklaringen. I tillegg kommer at det var noen større saker i avdeling i 2024, og at det ved beramning av saker også tas hensyn til forsvarlig saksforberedelse og prosessfullmektigenes program.

For sakene som ble avgjort i ankeutvalget, var gjennomsnittlig saksbehandlingstid om lag én måned i de sivile sakene og under én måned i straffesakene.

HØYESTERETTS ROLLE OG OPPGAVER

For at Høyesterett skal kunne ivareta rollen som prejudikatdomstol, har lovgiver fastsatt en samtykkeordning som innebærer at Høyesterett bare skal behandle anker over dom som reiser spørsmål av betydning utenfor saken, eller som det av andre grunner er særlig viktig å få avgjort i Høyesterett. Det er Høyesteretts ankeutvalg som tar stilling til om kriteriene er oppfylt. Ankeutvalget består i den enkelte sak av tre dommere, og behandler sakene skriftlig.

Sakene som henvises til behandling i Høyesterett, avgjøres vanligvis etter muntlig behandling i avdeling med fem dommere. I saker av «særlig viktighet» kan Høyesterett settes enten i plenum eller i storkammer med elleve dommere.

Høyesteretts ankeutvalg kan oppheve lagmannsrettens dom dersom den lider av klare feil. I straffesaker kan ankeutvalget også avsi frifinnende dom eller endre domfellelsen til å gjelde en mindre alvorlig straffebestemmelse. Dette er saker som ikke reiser prinsipielle spørsmål, men som tidligere ville ha blitt fremmet til behandling i Høyesterett for å rette opp lagmannsrettens feil. Anke over kjennelse eller beslutning avgjøres som utgangspunkt av Høyesteretts ankeutvalg, men dersom saken reiser prinsipielle spørsmål, kan den bli overført til behandling i avdeling.

Justitiarius og de andre dommerne i Høyesterett veksler mellom Høyesteretts to avdelinger og ankeutvalget.

SAKER I 2024

STORKAMMER

Befolkningen i Karasjok var ikke kollektiv eier av grunnen i kommunen

To partsgrupper krevde kollektiv eiendomsrett til all umatrikulert grunn i Karasjok kommune, et areal på mer enn 5 300 km². Dette utgjorde 98,3 prosent av kommunens areal. En partsgruppe mente eiendomsretten kollektivt lå til kommunens befolkning. En annen partsgruppe mente at eiendomsretten lå til den samiske delen av denne befolkningen. Finnmarkseiendommen (FeFo), som i 2006 overtok all fast eiendom i Finnmark som staten tidligere hadde grunnboks-hjemmel til, mente at befolkningen ikke hadde eiendomsrett. Et flertall på seks dommere kom fram til at befolkningen i Karasjok ikke var kollektiv eier av grunnen i kommunen. Det ble særlig lagt vekt på at preget av felles rådighet over hele tvisteområdet manglet. Befolkningens bruk hadde skjedd med utgangspunkt i de enkelte bygder og av reindriftssiidaer, som i stor grad har brukt hver sine områder. Den lokale samiske sedvanen begrunnet da ikke at befolkningen i fellesskap hadde ervervet kollektiv eiendomsrett til hele det store tvisteområdet. Et mindretall på fem dommere stemte for at hele lokalbefolkningen i Karasjok kommune hadde kollektiv eiendomsrett til området. [HR-2024-982-S](#)

Kroppsvisitasjoner av innsatte var i strid med menneskerettighetene

Tre innsatte i Bergen fengsel ble over noen år utsatt for mange kroppsvisitasjoner, også kalt nakenvisitasjoner. De måtte blant annet kle av seg og utføre dyp knebøy, før og etter besøk og utgang fra fengselet. De innsatte saksøkte staten og hevdet at kroppsvisitasjonene stred med forbudet mot nedverdiggende behandling i både Grunnloven og EMK. Høyesterett fastslo at særlig inngripende kroppsvisitasjoner må være grunnet i overbevisende sikkerhetsbehov. I Bergen fengsel var det rutine å gjennomføre visitasjonene i alle situasjoner med risiko for inn- og utsmugling av ureglementerte gjenstander eller stoffer. Det ble ikke gjort en nærmere vurdering av nødvendigheten. Høyesterett i storkammer konkluderte enstemmig med at de rutinemessige kroppsvisitasjonene brøt med forbudet mot nedverdiggende behandling. Senere samme år fastslo Høyesterett at de innsatte også hadde krav på erstatning. [HR-2024-551-S](#) og [HR-2024-1170-A](#)

Den største rettssalen i Høyesterett ble fylt med publikum under behandlingen av storkammersaken om Karasjok. Saken ble også direktestrømmet, og mange fulgte den på nett.

SIVILE SAKER I AVDELING

Domstolledere måtte jobbe som dommere i sammenslåtte domstoler

Domstolreformen i 2021 medførte at domstoler ble slått sammen, noe som gjorde en del domstolledere over-tallige. De beholdt tittel og lønn, men ble pålagt å arbeide som dommere i de nye domstolene. En sorenskriver og en jordskifterettsleder saksøkte stat-en, og viste til Grunnloven § 22, som sier at embetsmenn ikke kan forflyttes mot sin vilje. Domstollederne mente at bortfallet av lederfunksjoner endret embetene så mye at de måtte anses som opphørt. Høyesterett konkluderte med at Grunnloven ikke hindret et pålegg om å arbeide som dommere. En saklig begrunnet domstolsreform griper ikke inn i domstolenes uavhengighet på en betenkelig måte, og dommere må finne seg i omfattende endringer så lenge embetenes art eller beskaffenhet ikke endres. [HR-2024-334-A](#)

Brygge var ikke ulovlig oppført

På 1970-tallet ble en 76 kvadratmeter stor brygge oppført på en eiendom i Bergen kommune. Kommunen påla riving på 2010-tallet da det ikke forelå byggemelding. Eieren mente brygga ikke var meldepliktig etter bygningsloven fra 1965. Høyesterett tolket loven slik at «andre varige konstruksjoner» må forstås i lys av eksemplene i lovteksten. Større brygger kunne være meldepliktige, men i utgangspunktet ikke private brygger av normal størrelse. Brygga i denne saken var stor, men tilpasset grunnforholdene. Høyesterett konkluderte med at brygga ikke var meldepliktig, og at rivings-pålegget derfor var ugyldig. Dommen har betydning for hvilke eldre brygger som kan kreves fjernet som ulovlig oppført. [HR-2024-2211-A](#)

Skade etter fall på arbeidsplass var ikke yrkesskade

En heismontør hadde falt og slått hodet i betonggulvet på arbeidsplassen etter å ha svimt av. Han ble sykmeldt lenge. Spørsmålet var om hendelsen kunne regnes som en «arbeidsulykke». Forsikringsselskapet mente at det ikke

var tilfellet, og at heismontøren ikke hadde krav på yrkesskedeforsikring. Høyesterett var enig i at vilkårene for yrkesskedeforsikring ikke var oppfylt, og at fall på arbeid uten ytre påvirkning ikke omfattes av arbeidsulykkebegrepet. Årsaken til skaden må ha tilknytning til arbeidet eller risikofaktorer på arbeids-plassen. [HR-2024-1982-A](#)

Ikke yrkesskadedekning i pause på hjemmekontor

En lege tok matpause hjemme under en helgevakt og skadet foten stygt da hun gikk ut i hagen for å spise. Høyesterett konkluderte med at legen ikke var «i arbeid» da skaden skjedde, og at hun ikke hadde krav på yrkesskadedekning. Skader som skjer i pauser fra arbeid på hjemmekontor, faller utenfor lovens ordlyd. Hjemmets særtrekk tilsier at arbeidstakere er dekket kun mens arbeid utføres, slik at praksisen som gjelder skader i pauser på ordinært arbeidssted, ikke gjaldt her. [HR-2024-1571-A](#)

Brannmann fikk godkjent

«følgeskade» som yrkesskade

En tidligere brannmann fikk godkjent lymfekreft som yrkessykdom. Han måtte på grunn av kreften avslutte behandlingen med medikamentet Simponi, som han hadde brukt mot Bekhterevs sykdom. Dette førte til en kraftig forverring av Bekhterev-lidelsen. Høyesterett kom til at denne forverringen – følgeskaden – også skulle godkjennes som yrkesskade etter folketrygdloven. Høyesterett la vekt på at mannen ikke hadde symptomer av Bekhterev før han ble rammet av lymfekreft. Yrkessykdommen grep inn i en stabil tilstand og endret funksjons-nivået vesentlig. Forverringen ble utløst av yrkessykdommen, ikke av Bekhterev. [HR-2024-2272-A](#)

Offshorearbeider fikk ikke rett til fritak fra nattarbeid

En offshorearbeider krevde fritak fra nattarbeid av helsegrunner, men arbeids-miljøloven krever at et slikt fritak ikke skaper «vesentlig ulempe for virksom-heten». Arbeidsgiveren hadde tilbudt alternativt arbeid på land, noe arbeids-takeren avsto. Høyesterett konkluderte med at arbeidstakeren i dette tilfellet ikke

hadde rett til fritak for nattarbeid, siden fritaket ville skape «vesentlig ulempe for virksomheten». [HR-2024-423-A](#)

Vedtak om utestenging av student for fusk på eksamen var ugyldig

En student tok høsten 2021 ny eksamen etter å ha strøket i samme emne tidligere. Plagiatkontrollen viste likheter med hennes tidligere besvarelse, og eksamenen ble annullert. Hun ble utestengt i to semestre og fratatt retten til å gå opp til eksamen i samme periode. Høyesterett kom til at gjenbruk av egen tekst i dette tilfellet ikke kunne regnes som fusk. Formålet med forbudet var å hindre dobbel uttelling for samme faginnhold, men denne begrunnelsen slår ikke til når den tidligere besvarelsen var underkjent. Høyesterett la også en viss vekt på at loven og forskriften var endret etter studentens eksamenslevering, slik gjenbruken i dag ikke er å regne som fusk. [HR-2024-1869-A](#)

Danske Bank frifunnet etter direktørsvindel

I 2019 ble daglig leder i et energi-selskap narret av svindlere til å overføre ca. 130 millioner kroner fra selskapets konto i Danske Bank til kontoer i Hongkong. Spørsmålet i Høyesterett var om banken var ansvarlig for ikke å ha advart kunden. Selskapet som ble svindlet, hevdet at betalingene var uautoriserte, men fikk ikke medhold i dette. Subsidiært hevdet selskapet at banken var ansvarlig på grunn av uaktksomhet, men fikk ikke medhold i det heller. Høyesterett kom til at banken ikke hadde brutt plikter, verken i lov, forskrift, direktiv eller bransjenormer. [HR-2024-990-A](#)

Gårdbruker fikk ikke erstatning fra statens naturskadeordning

En gårdbruker i Innlandet oppdaget setningsskader i en gjødselkjeller. Geo-tekniske undersøkelser viste at hoved-årsaken til skadene var spesielle grunn-forhold i form av torv under morene, som ble presset sammen etter som gjødsel-kjelleren ble fylt opp. Gårdbrukeren fikk avslag på erstatning fra forsikrings-selskapet og fremmet krav mot statens naturskadeordning. Høyesterett kom til

SAKER I 2024

at han ikke hadde rett til erstatning fra den statlige ordningen. Naturskade-erstatningsloven ble tolket slik at naturskade som direkte skyldes en naturulykke, gir rett til erstatning fra den statlige ordningen når det ikke er adgang til å forsikre seg mot skaden ved en alminnelig forsikringsordning. Det siste vilkåret var oppfylt. Årsaken til skadene på gjødselkjelleren kunne imidlertid ikke betegnes som en naturulykke. [HR-2024-2307-A](#)

Skade på kraftverk var ikke dekket av forsikringen

Rygene kraftverk i Grimstad opplevde i 2019 et sammenbrudd i løpehjuls-kammeret, som medførte kostnader på ca. 77 millioner kroner. Kraftverket hadde en energiforsikring som dekket «plutselig og uforutsett fysisk skade», men forsikringsselskapet avsto kravet med den begrunnelse at sammenbruddet skyldtes gradvis skadeutvikling og derfor ikke hadde oppstått «plutselig». Høyesterett ga forsikringsselskapet medhold. [HR-2024-2040-A](#)

Forsikringsselskap kunne ikke nekte Hells Angels-lokale forsikring

Et forsikringsselskap ønsket ikke å fornye skadeforsikringen til MC-klubbens lokaler i Bergen. Høyesterett konkluderte med at vilkårene for å nekte skadeforsikring ikke var oppfylt. Ifølge forsikringsavtaleloven kan selskapet kun nekte dersom det foreligger særlige grunner som påvirker forsikringsrisikoen eller gjennomføringen av forsikringsforholdet. Forsikringsselskapets generelt manglende tillit til Hells Angels og egne forretningsønsker var ikke tilstrekkelige grunner. [HR-2024-1184-A](#)

Dansk bilfører hadde ikke krav på erstatning etter norske regler

Føreren av en dansk kranbil ble skadet i en ulykke i Norge. Motorvognforsikringen var tegnet i Danmark av førerens arbeidsgiver, men denne dekket ikke hans fulle tap, og han krevde også erstatning etter norske regler. Han fikk ikke medhold. Høyesterett kom til at det var de danske erstatningsreglene som skulle anvendes. [HR-2024-1117-A](#)

Krav om standarderstatning etter pilotstreik var ikke foreldet

En passasjer fikk rett til 250 euro i erstatning etter pilotstreik i SAS, men flyselskapet nektet å betale. Forliksklage ble inngitt etter to år og ti måneder. Spørsmålet for Høyesterett var om kravet fulgte en treårsfrist i foreldelsesloven eller en spesiell toårsfrist i luftfartsloven. Høyesterett kom til at toårs-fristen kun gjelder erstatningskrav basert på ansvarsreglene i det aktuelle kapittelet i luftfartsloven, og ikke forskrifter til kapittelet. Dermed gjaldt den alminnelige treårsfristen, og kravet om erstatning var ikke foreldet. [HR-2024-1200-A](#)

DNB vant sak om fordeling av rentefradrag

I en sak mellom DNB og Skatteetaten, kom Høyesterett til at verdien av en intern fordring fra DNBs New York-filial til hovedkontoret ikke skulle regnes som «eiendeler» etter skatteloven. Dette førte til at DNB fikk redusert skatt med 1,7 milliarder kroner for årene 2015 til 2019. I henhold til skatteavtalen mellom Norge og USA regnes filialen som et selvstendig foretak, slik at beskattet inntekt i USA trekkes fra skattbar inntekt i Norge. [HR-2024-2073-A](#)

Skatteregel om rentebegrensning i strid med EØS-avtalen

Et selskap med lån fra morselskapet i Luxembourg fikk bare delvis fradrag for rentekostnader på grunn av rentebegrensningsregelen i skatteloven. Selskapet mente regelen brøt med EØS-etableringsfriheten, da norske konserner kunne unngå begrensningen med konsernbidrag, noe utenlandske selskaper ikke kunne. Høyesterett fulgte EFTA-domstolens tolkning av EØS-avtalen og konkluderte med at regelen, kombinert med konsernbidragsreglene, begrenser etableringsfriheten i EØS. [HR-2024-1168-A](#)

Retten til å utvinne granat i Engebøfjellet

Saken gjaldt retten til å utvinne mineraler granat i Engebøfjellet ved Førdefjorden, det det fantes en betydelig forekomst av bergarten eklogitt, som inneholder både rutil (statens mineral) og granat (grunn-

eiers mineral). Høyesterett vurderte om utvinneren av rutil, Engebø Rutile and Garnet AS (ERG), også kunne utvinne og nyttiggjøre seg granaten. Etter en historisk gjennomgang av bergverkslovgivningen, kom Høyesterett til at eklogittforekomsten var å anse som statens mineraler, slik at ERG kunne ta ut granaten. Dette innebar ingen overføring av eiendomsrett eller nye begrensninger for grunneierne. [HR-2024-550-A](#)

Oppreisning til mor på 200 000 kroner etter omsorgsovertakelse

En mor ble fratatt datteren kort tid etter fødselen, og samværet ble gradvis redusert til tre ganger i året. Høyesterett fastslo at kommunens oppfølging krenket morens rett til familieliv etter EMK artikkel 8. Den sterke begrensningen av samværet innebar reelt sett at målet om gjenforening ble oppgitt. Mor ble gitt oppreisning på 200 000 kroner fra kommunen. [HR-2024-1169-A](#)

Må betale barnebidrag selv om bostedsordning ikke overholdes

En jente skulle etter et rettslig forlik bo fast hos faren, men bodde likevel hos moren. Faren mente derfor at Navs vedtak som påla ham plikt til å betale barnebidrag, var ugyldig. Høyesterett kom til at Navs vedtak var gyldige. Foreldre som ikke bor med barnet, har plikt til å betale bidrag etter barneloven. Det finnes ingen rettskilder som leder til fritak fra bidragsplikten selv om bostedsordningen ikke overholdes. [HR-2024-1686-A](#)

Tilbakekjøpsrett til aksjer kunne holdes utenfor felleseieskifte ved skilsmisse

Et ektepar gikk fra hverandre og var uenige om en avtalt tilbakekjøpsrett til aksjer skulle inngå i delingsgrunnlaget mellom dem. Hovedregelen ved separasjon og skilsmisse er at ektefellenes formuer som er felleseie, skal deles likt. Ekte mannen hadde overdratt aksjer vederlagsfritt til sine tre barn som ledd i et generasjonsskifte. Samtidig med aksjeoverføringen var det inngått en avtale mellom faren og barna som ga faren rett til å kjøpe aksjene tilbake til underpris. Høyesterett kom etter en

konkret tolkning av den inngåtte avtalen til at det var tvilsomt om tilbakekjøpsretten kunne anses som en reell økonomisk verdi for ektemannen. Tilbakekjøpsretten – som var av personlig karakter – kunne uansett holdes utenfor felleseieskiftet. [HR-2024-814-A](#)

Domstolene kan beslutte plassering i institusjon i barnevernssaker

Barneverns- og helsenemnda hadde besluttet at et barn skulle plasseres i fosterhjem. Da saken ble behandlet i tingretten, endret kommunen sin påstand til å gjelde plassering i barnevernsinstitusjon. Tingretten besluttet å plassere barnet i institusjon. Høyesterett kom til at domstolene kan bestemme institusjonsplassering selv om nemnda har fattet vedtak om fosterhjem. Domstolene skal prøve alle sider av saken, og kan dermed også velge et annet plasseringsalternativ enn nemndas vedtak går ut på. [HR-2024-430-A](#)

Søksmål om tvang i psykiatrien skal delvis fremmes for domstolene

To kvinner hadde i årene fra 1988 til 2016 vært underlagt tvunget psykisk helsevern mange ganger. Under innleggelsene hadde de vært utsatt for tvangstiltak i form av medisiner, skjerming, isolasjon og beltelegging. De reiste i 2021 søksmål mot staten. Kvinnene krevde å få fastslått at tvangen de var utsatt for under tvangsinnleggelsene, krenket bestemmelser i Grunnloven, EMK og FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (SP). Høyesterett kom til at kravene om å få fastslått krenkelse av EMK og SP skulle fremmes til behandling i domstolene, men bare for tvangstiltak iverksatt i 2013 og senere. De eldre tvangstiltakene ble ikke ansett for å ha tilstrekkelig aktualitet. [HR-2024-826-A](#)

Advokatene Nina Kristiansen Wærnhus og Rune Lium under ankeforhandlingen i saken om overtallige domstolledere (HR-2024-334-A).

SAKER I 2024

STRAFFESAKER I AVDELING

Pålegg om omvendt voldsalarm var i strid med Grunnloven

I 2024 fikk påtalemyndigheten hjemmel til å pålegge elektronisk kontroll, såkalt omvendt voldsalarm, etter mistanke om brudd på besøksforbud. En kvinne ble ilagt omvendt voldsalarm for mistanke om handlinger som hadde skjedd før loven trådte i kraft. Høyesterett kom til at dette var i strid med Grunnloven § 97, som verner mot tilbakevirkende lover. Omvendt voldsalarm er et inngripende tvangsmiddel som begrenser individets frihet, og hvor Grunnlovens gjennomslagskraft derfor er betydelig. De sterke samfunnsmessige hensyn som kreves for å tillate tilbakevirkning, må være knyttet til behovet for tilbakevirkning, og ikke til den generelle begrunnelsen for bestemmelsen. At bestemmelsen om omvendt voldsalarm er begrunnet i tungtveiende samfunnsmessige hensyn, var ikke tilstrekkelig for å gi bestemmelsen tilbakevirkende kraft. [HR-2024-1737-A](#)

MC-klubben Satudarah forbudt

Påtalemyndigheten ba om at MC-klubben Satudarah skulle forbys, med hjemmel i en ny bestemmelse i straffeprosessloven. Mens tingretten avslo, ble klubben forbudt av både lagmannsretten og Høyesterett. Høyesterett viste til at medlemmenes gjentatte alvorlige lovbrudd er egnet til å skape frykt, og til nødvendigheten av å forebygge kriminalitet. Siden klubbens avdelinger i Norge ble ansett som undergrupper av en internasjonal organisasjon, ble også lovbrudd begått i utlandet vektlagt. Forbudet krenket ikke foreningsfriheten. Siden forbudet gjaldt fremover i tid og skulle forhindre alvorlig kriminalitet, var det heller ikke i strid med Grunnloven § 97, som verner mot at lover gis tilbakevirkende kraft. [HR-2024-1825-A](#)

Extinction Rebellion-demonstranter frifunnet

To demonstranter deltok i sitt-ned-aksjoner i Olje- og energidepartementets resepsjon. Etter noen timer påla politiet dem å fjerne seg. De etterkom ikke pålegget og ble

pågrepet og holdt i sentralarresten noen timer før de ble løslatt. De nektet å vedta forelegget fra politiet. Høyesterett konkluderte med at politiet hadde grunnlag for å pågripe demonstrantene, men at den videre frihetsberøvelsen var uforholdsmessig og derfor ulovlig. Det var da også uforholdsmessig å straffe dem med bøter. Demonstrantene ble på bakgrunn av dette frifunnet. [HR-2024-2167-A](#)

Mann dømt for skjult filming av seksuell omgang i Oslo sentrum

En mann og en kvinne møttes tilfeldig på et utested i Oslo og hadde senere frivillig seksuell omgang bak en hekk. Mannen filmet den seksuelle aktiviteten i fire–fem sekunder uten at kvinnen visste det. Høyesterett kom til at filmingen var straffbar etter straffelovens bestemmelse om seksuelt krenkende adferd, selv om den seksuelle omgangen var frivillig og filmen ikke ble spredt. Det var heller ingen unnskyldning at kvinnen eksponerte seg selv på et offentlig sted. Mannen ble dømt til en bot på 12 000 kroner. [HR-2024-1900-A](#)

Kyss av jente under 16 år på fest var straffbart

På et vorspiel i Narvik kysset en 19-årig mann en nesten 14-årig jente mens de lå på en seng, beruset og uten å kjenne hverandre fra før. Høyesterett påpekte at det er en viss margin for uforsiktig og klønete opptreden. Det sentrale hensynet er barnets behov for vern av sin seksuelle integritet. I dette tilfellet ble kysset regnet som en «seksuell handling» med et barn under 16 år. Jenta var i en sårbar situasjon, og blant annet derfor var marginen for uforsiktig opptreden overskredet. Lagmannsrettens dom på 32 dagers betinget fengsel ble stående. [HR-2024-1870-A](#)

Berøring av penis var ikke «kvalifisert seksuell handling»

Et barn på fem år holdt rundt og klemte stefars penis i rundt 20 sekunder, mens moren fotograferte. Begge ble dømt i lagmannsretten for «kvalifisert seksuell handling» etter straffeloven. Etter Høyesteretts syn måtte hendelsen anses etter den mildere bestemmelsen om

«seksuell handling». Selv om stefaren ikke hadde initiert hendelsen og hans passivitet ikke var seksuelt motivert, hadde handlingen et seksuelt preg uten noe fornuftig formål. Barnets behov for vern av sin seksuelle integritet ble vektlagt. Moren hadde en handleplikt og ble dømt for medvirkning. [HR-2024-1016-A](#)

Seksuallovbrudd begått av trafikklærer

En trafikklærer hadde på ulike måter seksuelt krenket tre unge kvinner som var hans elever. Ved én anledning hadde han tatt tak rundt hoften til en av elevene og strøket eller gnidd skrittet sitt mot rumpen hennes. Handlingen rammes av straffeloven § 297 om seksuell handling uten samtykke. Andre elever hadde vært utsatt for seksuelt krenkende utsagn. Høyesterett opprettholdt lagmannsrettens dom på 20 dagers ubetinget fengsel. [HR-2024-1023-A](#)

Lagmannsrettsdom om «sovevoldtekt» etter nylig oppvåkning ble opphevet

En ung mann var i lagmannsretten dømt til fengsel i to år og ti måneder for å ha

begått en såkalt «sovevoldtekt». Han hadde ført fingre inn i skjeden til en kvinne som var sterkt omtåket etter å ha sovet. Vilkåret for å domfelle etter bestemmelsen om «sovevoldtekt» er at den krenkede var «ute av stand til å motsette seg handlingen». Kvinnen merket først at hun ble kysset og slikket i ansiktet, men var fortsatt sterkt omtåket da tiltalte førte fingre inn i skjeden hennes. Høyesterett la til grunn at seksuell omgang med en person som er sterkt omtåket etter å ha sovet, kan rammes av bestemmelsen om «sovevoldtekt». Vilkåret om at personen er «ute av stand til å motsette seg handlingen», er imidlertid strengt. En person som er trøtt etter å ha sovet, vil som den store hovedregel være i stand til å motsette seg seksuell omgang. Høyesterett mente at lagmannsretten ikke hadde stilt strenge nok krav for å domfelle, og at vurderingen skulle vært bredere. [HR-2024-897-A](#)

Mann fradømt retten til Snapchat-konto i to år

En mann ble dømt til fengsel for seksuallovbrudd mot to gutter, etter å ha brukt Snapchat til seksuelt krenkende adferd. I

lagmannsretten ble han også fradømt retten til å ha Snapchat-konto i to år, noe han anket til Høyesterett fordi han mente dette krenket hans ytringsfrihet og rett til privatliv. Høyesterett kom til at det ikke var snakk om et uforholdsmessig inngrep. Snapchat har funksjoner som gjør tjenesten fristende for de som vil utnytte barn, og mannen hadde en tidligere dom for lignende forhold. Beskyttelse av mindreårige veide tyngre enn hans behov for å bruke Snapchat. [HR-2024-986-A](#)

Straff for utenomrettslig barneekteskap

En 23 år gammel mann hadde etablert en ekteskapslignende forbindelse med en 14 år gammel jente fra Bulgaria, og hans foreldre hadde medvirket til dette. Høyesterett fastslo at de tre kunne straffes etter norsk lov som forbyr ekteskapslignende forbindelser med noen under 16 år. Dette gjaldt selv om forbindelsen ble etablert i utlandet. 23-åringen ble dømt til fengsel i ett år og to måneder. Barnet ble tilkjent oppreisning på 120 000 kroner. [HR-2024-2161-A](#)

Advokatene Olav Fredrik Perland, Henning Harborg og Nils Christian Langtvedt i direktørvindelsaken (HR-2024-990-A).

Straffutmåling for ansatt ved barnevernsinstitusjon

En ansatt ved en barnevernsinstitusjon var dømt for å ha hatt 30 samleier med en 16 år gammel jente han hadde ansvar for. Lagmannsretten fastsatte straffen til tre år og tre måneder fengsel, og i tillegg fikk mannen restriksjoner på hvilke stillinger han kunne få i fremtiden (rettstap). Høyesterett avviste mannens anke over fengselsstraffens lengde, men justerte rettstapet slik at mannen på ubestemt tid ble fratatt retten til å ha stilling i barnevernsinstitusjoner der han kan være alene med barn. Jenta fikk 150 000 kroner i oppreisning. [HR-2024-1201-A](#)

Ikke forvaring etter Nav-drapet i Bergen

På et Nav-kontor i Bergen hadde en mann drept en av de ansatte med kniv og forsøkt å drepe en annen. Høyesteretts flertall kom til at vilkåret for forvaring ikke var oppfylt, og satte straffen til fengsel i 21 år. Formålet med forvaring er ikke å ramme de mest alvorlige lovbruddene med en særlig streng straff, men å beskytte samfunnet mot slike lovbrudd i fremtiden. Forvaring kan bare idømmes dersom fengselsstraff ikke anses tilstrekkelig til å verne andres liv, helse eller frihet. Høyesterett la særlig vekt på at drapsmannen ikke tidligere hadde begått alvorlige lovbrudd. Det var derfor knyttet stor usikkerhet til faren for nye alvorlige lovbrudd etter soning av en lang fengselsstraff. [HR-2024-219-A](#)

Streng straff etter utelivsvold med alvorlige følger

I Bogstadveien i Oslo hadde en mann slått ned en annen med et knyttneveslag mot hodet. Slaget førte til kraniebrudd, hjerneblødning og varig redusert hukommelse. Det dreide seg om utelivsvold begått i beruset tilstand. Høyesterett viste til at straffen for ett knyttneveslag mot hodet som fører til kroppsskade, ofte er fengsel i fem til seks måneder. Ved straffutmålingen må det imidlertid legges vesentlig vekt på hvilke skadefølger volden har hatt, selv om disse følgene

ikke er påført med vilje. I denne saken hadde fornærmede fått alvorlige, varige skader. Høyesterett tok derfor utgangspunkt i et straffennivå på fengsel i to år og seks måneder, men den konkrete straffen ble to års fengsel fordi fornærmede hadde opptrådt provoserende. [HR-2024-2347-A](#)

Straffutmåling for drapsforsøk på med skytevåpen på offentlig sted

Domfelte hadde forsøkt å drepe en annen mann ved å avfyre et skudd med pistol på nært hold. Skuddet førte ikke til varige fysiske skader. Hendelsen skjedde like ved Stovner senter i Oslo. Mannen var også dømt for grov ulovlig bevæpning med skytevåpen på offentlig sted. Høyesterett uttalte at straffen for drapsforsøket skulle være fengsel i seks år og seks måneder, og la vekt på at det skjedde på offentlig sted og i et område hvor mange ferdes. Påtalemyndigheten hadde utarbeidet tallmateriale over kriminalitetsutviklingen for å vise at det er behov for å øke straffennivået for slike handlinger. Høyesterett viste til at det ikke gjelder noe generelt straffennivå for drapsforsøk, og at tallmaterialet som ble lagt frem for retten, ikke ga et forsvarlig grunnlag for å øke straffennivået for grov ulovlig bevæpning på offentlig sted. [HR-2024-1629-A](#)

Utlending kunne ikke straffes for uriktige forklaringer

En utenlandsk mann søkte asyl i Norge i 2015 og oppga feilaktig at han var fra Afghanistan. Han gjentok denne uriktige forklaringen ved senere søknader om

oppholdstillatelse og i reisedokumenter frem til 2021, da det ble avslørt at han egentlig var fra Pakistan. Mannen kunne straffes for den første uriktige forklaringen, men straffansvaret var foreldet. Høyesterett vurderte om han også kunne straffes for de senere uriktige forklaringene, slik at forholdet samlet sett ikke var foreldet. Høyesterett kom til at mannen ikke kunne straffes for disse. Hadde han senere forklart seg riktig, ville han avslørt at den første forklaringen var uriktig, og risikert straff for denne. Straffeloven gir straffrihet til den som ikke kan fortelle sannheten uten å utsette seg for straff. Mannen ble derfor frifunnet. Dommen gjelder kun de strafferettslige konsekvensene, ikke oppholdstillatelsen. [HR-2024-2185-A](#)

Kvinne med hjemmelaget musefelle ble frifunnet

En kvinne i Surnadal lagde en drukningsfelle med vann og frostvæske for å få bukt med en museinvasjon i huset sitt. Hun fanget flere hundre mus, og la ut bilde av den hjemmelagede fellen. Deretter ble hun anmeldt og ilagt en bot på 6 000 kroner for brudd på dyrevelferdsloven. Tingretten og lagmannsretten opprettholdt boten, og påpekte andre tiltak hun burde ha prøvd først. Høyesterett fant at drukningsfellen var forsvarlig gitt den alvorlige situasjonen kvinnen stod i. Den aktuelle bestemmelsen i dyrevelferdsloven måtte anvendes med varsomhet når den skulle brukes for å idømme straff. Kvinnen ble frifunnet. [HR-2024-1186-A](#)

Politimann frifunnet etter maktbruk

En politibetjent brukte makt mot to personer under en arrestasjon på Kongsberg. Den ene personen fulgte ikke politiets pålegg og satte seg til motverge, noe som førte til at betjenten la ham i bakken og slo ham i hodet og nakken. Senere brukte han også pepper-spray og batong. Den andre personen blandet seg inn og prøvde å hindre politiets arbeid, og fikk to batongslag mot lårene. Høyesteretts flertall mente at maktbruken var nødvendig og forsvarlig etter politiloven, og ikke straffbar. De understreket at politiets maktbruk må vurderes med romslighet. Det var heller ikke grunnlag for erstatning. Dommen avklarer i første rekke hva som skal til for at politijenestepersoner skal kunne straffes for bruk av makt mot personer som gjør aktiv motstand. [HR-2024-2316-A](#)

Smitteverntiltak var gyldige

Høyesterett avsa dom i tre saker som gjaldt gyldigheten av smitteverntiltak under covid-19-pandemien. Sakene gjaldt straff for ulike brudd på innreise-regler. En mann ble dømt til bot for å ha unngått karantenehotell, en mann ble bøtlagt for å ha unnlat å fremvise negativ covid-test ved innreise og en kvinne ble bøtlagt for å ha unnlat å fremvise negativ covid-test og for manglende innreiseregistrering. Høyesterett kom til at forskriftsbestemmelsene var gyldige. Tiltakene var ikke i strid med Grunnloven, EMK, EØS- eller Schengen-regelverket. [HR-2024-1107-A](#), [HR-2024-1109-A](#) og [HR-2024-1110-A](#)

Ikke rett til frifinnelse på grunn av lovgiverfeil

Fire personer var tiltalt for brudd på god forretningsskikk etter verdipapirhandel-loven. De hadde unnlat å informere kunder om risiko i forbindelse med aksjesalg. Ved en feil fra lovgivers side ble bestemmelsen om straffansvar for fysiske personer opphevet for en periode mellom handlingstidspunktet og dommen i tingretten. Feilen ble rettet etter noen måneder ved ny lovendring. De tiltalte mente de måtte frifinnes fordi handlingene ikke var straffbare i mellomperioden, basert på «den mildere lovs prinsipp». Høyesterett fant at loven slik den lød på

handlingstidspunktet, måtte gjelde. Den mildere lovs prinsipp kunne ikke anvendes når straffansvaret var bortfalt på grunn av en feil og ikke skyldtes et endret syn på bruken av straff. [HR-2024-1936-A](#)

Bil inndratt etter organisert ulovlig kappkjøring

En mann deltok i ulovlig kappkjøring på E18 i Lier, med hastigheter opp mot 180 km/t. Han forsøkte deretter å stikke av fra politiet med en gjennomsnittshastighet på 211 km/t over en strekning på mer enn ni kilometer. Han ble idømt fengsel og mistet førerretten for en periode. Høyesterett kom til at også bilen kunne inndras. Høyesterett la betydelig vekt på at første del av kjøringen var deltakelse i organisert ulovlig kappkjøring på offentlig vei, og at dette var et økende problem. Sterke allmennpreventive hensyn tilsa at bilen kunne inndras. [HR-2024-1687-A](#)

Straff for «villmannskjøring» med alvorlig personskade

En 21-åring kjørte i 200 km/t gjennom en tunnel i en 90-sone på E6 sør for Oslo, og forårsaket en ulykke som lammet en annen sjåfør for livet. Høyesterett tok i saken stilling til straffennivået for grovt uaktsom kjøring som fører til alvorlige personskader. Straffen ble satt til fengsel i ett år og åtte måneder. I tillegg ble skadelidte tilkjent 450 000 kroner i oppreisningserstatning. Saken skilte seg fra andre på grunn av bevisst uaktsomhet og ekstrem fart, og allmennpreventive hensyn tilsa streng reaksjon. [HR-2024-431-A](#)

Fører av vogntog dømt for uaktsomt drap

Et vogntog kjørte på en el-syklist i Oslo, og hun døde av skadene. Vogntoget svingte til høyre og krysset syklistens fartsretning, uten at sjåføren så syklisten i sykkelfeltet. Høyesterett fant at føreren burde ha utvist særlig aktsomhet, blant annet fordi vogntoget hadde vikeplikt. Syklisten var synlig i speilet for føreren i seks–syv sekunder etter at han fikk grønt lys, og det var dermed ikke en kortvarig feilfordeling av oppmerksomheten. Føreren ble dømt til 60 dagers fengsel og mistet førerretten i tre år. Dommen klargjør grensen for å kunne dømmes for uaktsomt drap i trafikken. [HR-2024-1718-A](#)

Telefonavlytting i fengsel brøt ikke innsattes menneskerettigheter

En mann sonet en dom på Ullersmo for blant annet grov korrupsjon og hvitvasking. Han var blitt utsatt for telefonkontroll i form av sporadisk avlytting av private telefonsamtaler. Han mente at dette brøt med retten til respekt for privatliv og korrespondanse, og krevde reduksjon av straffen. Høyesterett kom til at telefonavlyttingen var i samsvar med loven. Det følger av fast praksis fra EMD at beskyttelsen av privatliv og korrespondanse også gjelder for innsatte, men at kontrolltiltak som skyldes vanlige og rimelige behov i fengsler, må aksepteres. Den norske lovhjemmelen for telefonkontroll var tilstrekkelig klar og ga de innsatte rimelig mulighet til å innrette seg på at samtalene kan bli avlyttet. [HR-2024-775-A](#)

Advokatene Mette Yvonne Larsen og Ulf Martin Veel Larsen i saken mot Extinction Rebellion-demonstranter (HR-2024-2167-A).

Protokollsekretær Anders Berg Dønås under musefellesaken (HR-2024-1186-A).

STATISTIKK 2024

SAKSINNKOMST

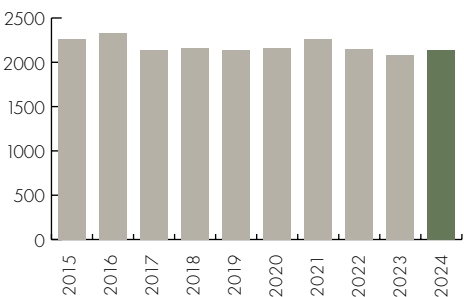
I 2024 mottok Høyesterett til sammen 2135 ankesaker.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sivile saker, anke over dom	469	447	393	416	428	394	471	457	441	356
Sivile saker, anke over kjennelse eller beslutning	606	663	558	593	596	603	615	580	578	634
Straffesaker, anke over dom	381	382	407	403	428	347	373	379	354	362
Straffesaker, anke over kjennelse eller beslutning	804	839	783	752	692	820	807	739	705	775
Totalt	2260	2331	2141	2164	2144	2164	2266	2155	2078	2135

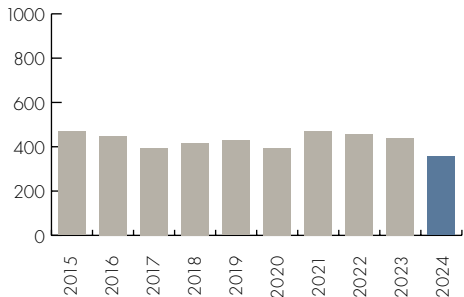
Høyesterett mottok i tillegg 58 andre saker (begjæring om oppfriskning, omgjøring eller gjenåpning, krav om erstatning av sakskostnader fra det offentlige mv.).

Saksinnskomsten til Høyesterett har vært stabil de siste årene, selv om saksinngangen til ting- og lagmannsrettene har variert noe.

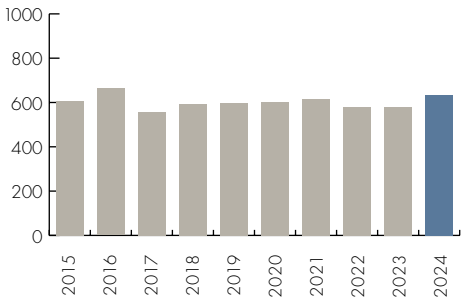
TOTALT ANTALL ANKESAKER

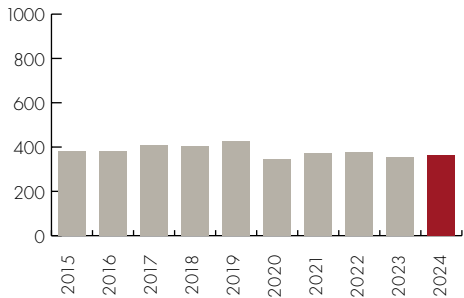
SIVILE SAKER ANKE OVER DOM

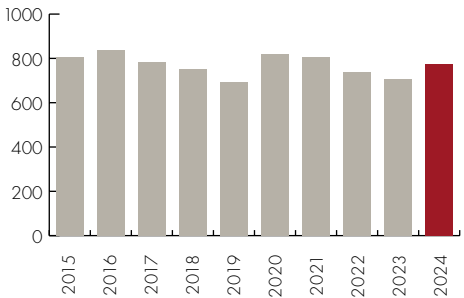
SIVILE SAKER ANKE OVER KJENNELSE ELLER BESLUTNING

STRAFFESAKER ANKE OVER DOM

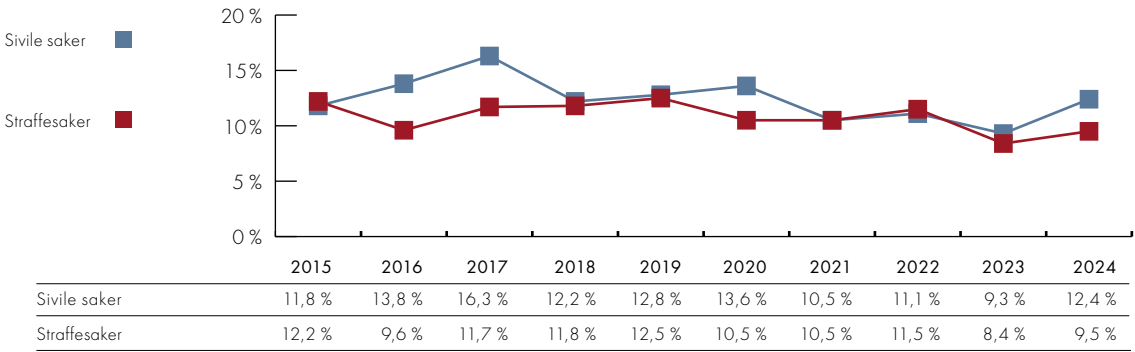

STRAFFESAKER ANKE OVER KJENNELSE ELLER BESLUTNING

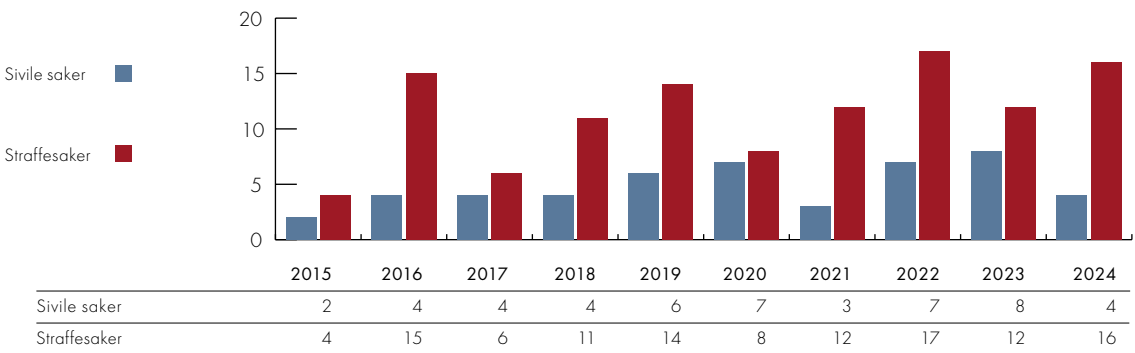
ANKER OVER DOM FREMMET TIL BEHANDLING I HØYESTERETT

Ved anke over dom avgjør Høyesteretts ankeutvalg om anken skal fremmes til behandling. Anken kan bare fremmes dersom den gjelder spørsmål som har betydning utenfor saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken avgjort i Høyesterett. I 2024 ble 12,4 % av ankene over dom i sivil sak og 9,5 % av ankene over dom i straffesak fremmet til behandling.

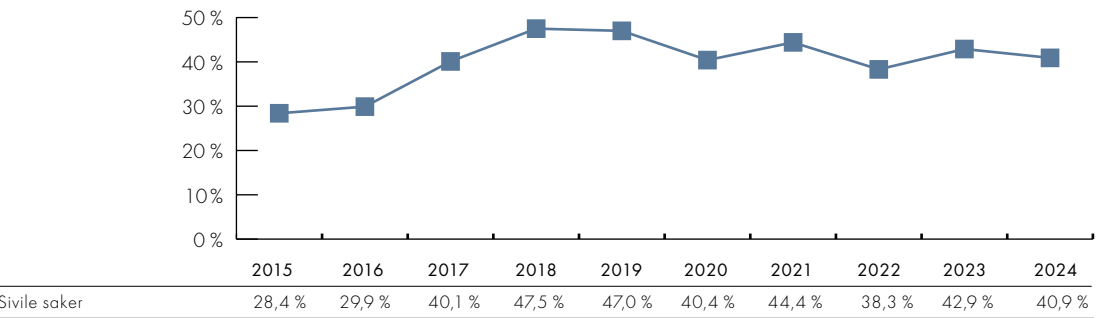
DOM I ANKEUTVALGET

I stedet for å fremme en anke over dom til behandling i Høyesterett, kan Høyesteretts ankeutvalg oppheve lagmannsrettens dom dersom den lider av klare feil. I straffesaker kan ankeutvalget også avsi frifinnende dom eller endre domfellelsen til å gjelde en mindre alvorlig straffebestemmelse. I 2024 avsa ankeutvalget dom i 4 sivile saker og 16 straffesaker.

ANKER OVER KJENNELSE ELLER BESLUTNING I SIVILE SAKER NEKTET FREMMET

I sivile saker kan Høyesteretts ankeutvalg på nærmere vilkår nektet fremmet en anke over kjennelse eller beslutning. I 2024 ble 40,9 % av ankene over kjennelse eller beslutning i sivile saker nektet fremmet.

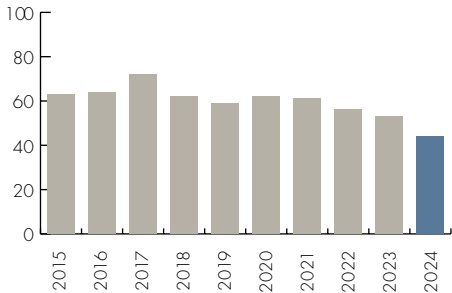

SAKER I AVDELING OG FORSTERKET RETT

I 2024 avgjorde Høyesterett 42 sivile saker og 37 straffesaker etter muntlig behandling i avdeling. I tillegg ble 2 sivile saker behandlet i storkammer.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sivile saker	63	64	72	62	59	62	61	56	53	44
Straffesaker	54	49	50	43	61	43	30	55	32	37
Totalt	117	113	122	105	120	105	91	111	85	81

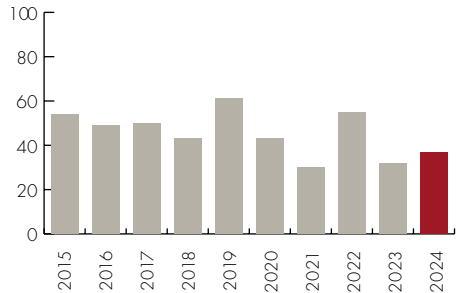
SIVILE SAKER

SAKSTYPER

Erstatningsrett	7
Forsikringsrett	5
Yrkesskade	4
Arbeidsrett	3
Ekspropriasjonsrett	3
Skatterett	3
Barnevern	2
Menneskerettigheter	2
Plan- og bygningsrett	2
Sivilprosess	2
Tingsrett	2
Trygderett	2
Barnerett	1
Familierett	1
Forvaltningsrett	1
Internasjonal privatrett	1
Statsrett	1
Statsstøtte	1
Utlendingsrett	1

STRAFFESAKER

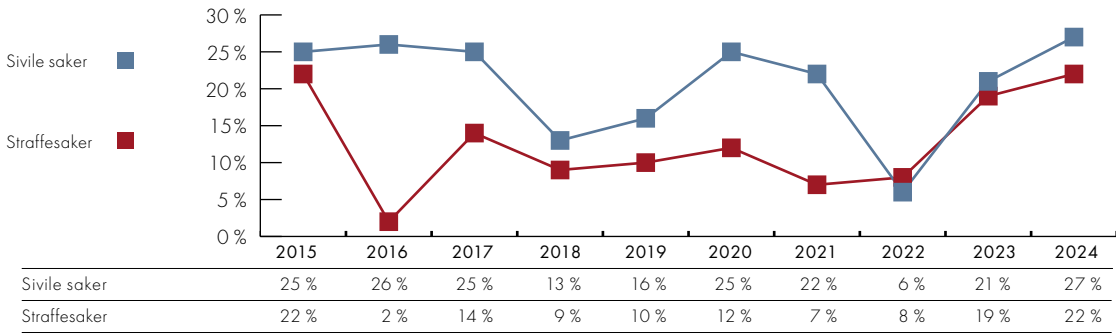
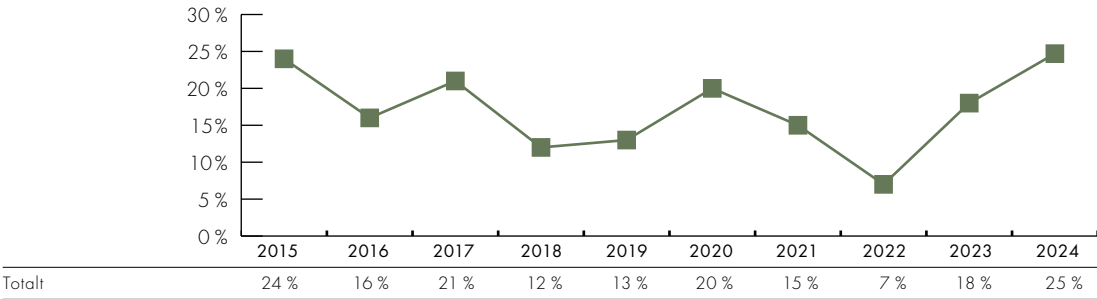

SAKSTYPER

Seksuallovbrudd	12
Straffeprosess	7
Smittevernlovbrudd	3
Trafikklovbrudd	3
Voldslovbrudd mv.	3
Dyrevelferd	2
Reaksjonsvalg	2
Vern av den personlige frihet mv.	2
Vinningslovbrudd mv.	2
Uriktig forklaring	1

DISSENSER

I 2024 var det dissens i 20 av i alt 81 avgjørelser fra Høyesterett i avdeling og storkammer. Dissensfrekvensen var 25 %. I sivile saker var det 12 dissenser (27 %) og i straffesakene var det 8 dissenser (22 %). Av dissensene gjaldt 19 resultatet i saken. Det var dissens 3–2 i 9 av avgjørelsene, og 6–5 i en av storkammersakene.

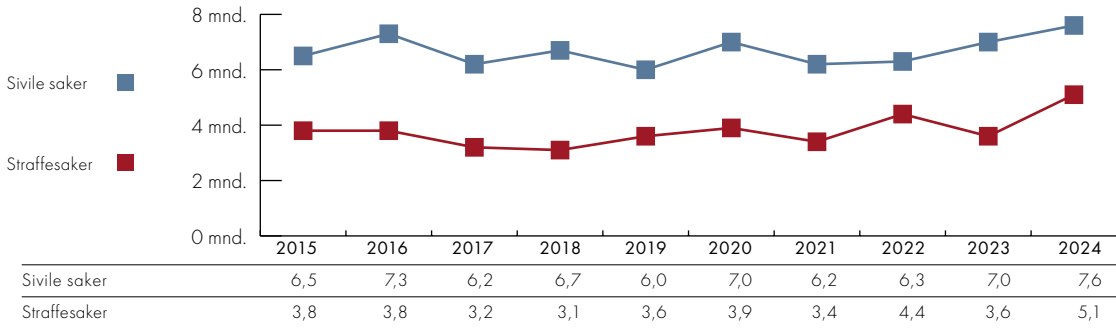

PRØVEADVOKATER

I 2024 fikk 9 nye advokater møterett for Høyesterett. Det var 4 kvinner og 5 menn.

SAKSBEHANDLINGSTID

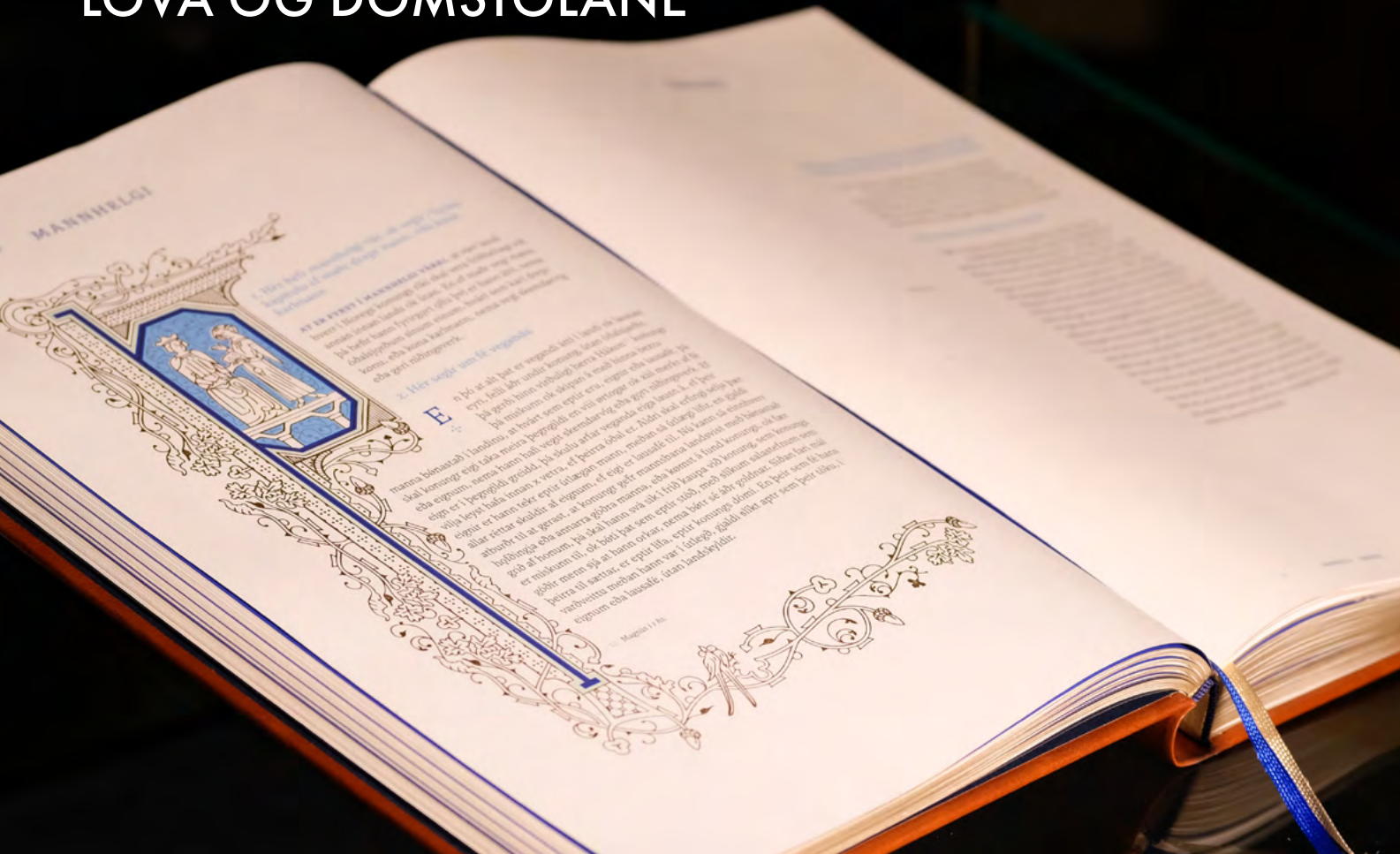
I 2024 var gjennomsnittlig saksbehandlingstid fra saken kom inn til Høyesterett til ankeforhandlingen 7,6 måneder i de sivile sakene og 5,1 måneder i straffesakene.

For sakene som ble avgjort i ankeutvalget, var gjennomsnittlig saksbehandlingstid i om lag én måned i de sivile sakene, og i underkant av én måned i straffesakene.

MAGNUS LAGABØTES LANDSLOV

LOVA OG DOMSTOLANE

Landslovjubileet vart markert gjennom heile 2024, også i Høgsterett. Mellom anna har ei praktutgåve av landslova vore utstilt utanfor Høgsteretts største rettssal.

For 750 år sidan kom den første lova for heile Noreg, Magnus Lagabøtes landslov. Landslova er ei av dei viktigaste lovene i norsk historie, og vi finn mange spor av lova i dagens rettssamfunn. Lova var òg viktig for utviklinga av domstolane og dommargjerninga. Her er fire sentrale døme:

1. DOMMARSKJØNET

Domstolane måtte halde seg til lovboka, men det lovtomme rommet fylte dommarane sjølve. Dette var ei heilt anna ordning enn ein fann elles i Europa, der kongen måtte spørjast til råds i alt. Magnus Lagabøtes landslov seier òg at dommarane ikkje har plikt til å følgje lovteksten strengt dersom lova gjev eit urimeleg resultat. Men dommarane måtte bli samde dersom lova skulle fråvikast, og semja måtte vere resultatet av ein viss metode. Metoden var å konsultere og balansere verdiane som vart kalla Guds fire døtrer: sanning, rettferd, miskunn og fred.

2. SKRIFTLEGHEIT

Året før Magnus Lagabøtes landslov var ferdig, i 1273, vart dei elementa som ein dom må innehalde, vedtekne på eit riksmøte. Landslova byggjer på dei same prinsippa. Alle viktige saker måtte skrivast ned. På dette tidspunktet var det enno ein munnleg kultur i Noreg. Skriftlege dommar sikra at same saka ikkje vart handsama to gonger. Det sikra òg etterprøvarheit og føreseielegheit.

3. DOMSTOLSHIERARKI I TRE TRINN

Domstolshierarkiet med tre instansar kom med landslova, jamvel om eit slikt system ikkje varte samanhengande frå 1274 og fram til i dag. I samband med eit lovarbeid på 1800-talet vart det vedteke å gå tilbake til treinstans-systemet. Systemet frå 1274 var ikkje ei rein appellordning, nett det kom først på 1500-talet. Men det var tre instansar som samstundes til dels handsama ulike sakstypar. Det var lokal rett, lagmannsrett og kongen og hans gode menn.

4. STORT LEKMANNSSINNSLAG

Meddommarar og lekmenn kom lenge før landslova, men landslova bygde vidare på prinsippet om at «alle» kan vere med å bestemme. Eit stort innslag av lekfolk i domstolane var eit verkemiddel mot korrupsjon og sikra transparens og tillit.

Kjelde: Jørn Øyrehagen Sunde, professor i rettshistorie ved Universitetet i Oslo

Landslova vart gjeven av Magnus Lagabøte, som var konge frå 1263 til 1280. I jubileumsåret stilte Nasjonalbiblioteket ut vakre eksemplarer av landslova, saman med unike dokument frå norsk mellomalder.

HØGSTERETT OG DET INTERNASJONALE RETTSSAMFUNNET

Saker som er avgjorde i det norske domstolsystemet, kan klagast inn for internasjonale organ som har som oppgave å handheve internasjonale menneskerettskonvensjonar og andre internasjonale avtalar som Noreg har slutta seg til.

Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), som er ein av fleire menneskerettskonvensjonar som er gjorde til norsk lov, er sentral i norsk rett. Private partar som meiner at den norske avgjerda er i strid med EMK, kan klage Noreg inn for Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Det er likevel kvart enkelt land som har hovudansvaret for å sikre at rettane etter konvensjonen blir varetatt, og at eventuelle brot på konvensjonen blir reparerte.

I mange saker for Høgsterett er EMK sentral, og gjennom grunnngivninga legg Høgsterett stor vekt på å vise korleis konvensjonen er tolka og relevante omsyn avvegne. Høgsterett omset dessutan mange av avgjerdene til engelsk, slik at den norske konvensjonsbruken blir lett tilgjengeleg både for EMD og for det internasjonale rettssamfunnet elles.

EMD avgjorde i 2024 éi norsk sak i kammer, det vil seie med sju dommarar. Saka gjaldt klage frå faren til ein mann som hadde teke sitt eige liv i varetekt. EMD slo fast at både retten til liv etter EMK artikkel 2 og retten til effektivt rettsmiddel etter EMK artikkel 13 var krenkte. EMD avgjorde òg 14 norske barnevernssaker i komité, med tre dommarar. Det vart ikkje slått fast at EMK var krenkt i nokon av desse sakene.

Gjennom året har Høgsterett på ulike måtar dialog med det internasjonale rettslivet. Vi deler kunnskap på tvers av landegrensene og lærer mykje av kvarandre.

1. Den store gruppa dommarar frå Thailand er ein av mange utanlandske delegasjonar som gjennom året tok turen innom Høgsteretts hus. Gjestene frå Thailand lurte mellom anna på korleis ein blir høgsterettsdommar, og kva saker vi handsamar i Høgsterett.

2. Dommar Bergljot Webster i den Internasjonale domstolen (ICJ) i Haag under eit studiebesøk. Høgsterett har ei studiepermisjonsordning som gjer det mogleg for dommarane å kunne fordjupe seg i eit emne.

3. Nordisk jurismøte (NJM) samlar rundt tusen deltakarar, blant dei eit knippe norske høgsterettsdommarar. Dei fem nordiske hovudstadene byter på å vere vertskap. I 2024 vart møtet halde i København. På agendaen stod mellom anna kunstig intelligens og nordisk lovsamarbeid.

4. Leiarane for høgsterettane i Norden på trappa til tinghuset i Mora i Dalarna i Sverige. Under rettspresidentmøtet diskuterte leiarane mellom anna klimaretslege spørsmål og sjølvstendet til domstolane.

5. To norske dommarar i kvar sin internasjonale domstol. Arnfinn Bårdsen er dommar i Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Michael Reiertsen er dommar i EFTA-domstolen. Biletet er frå 30-årsmarkeringa til EFTA-domstolen, der også fleire høgsterettsdommarar var til stades.

6. Justitiarius Toril Marie Øie var for ein gongs skuld tilhøyrar og ikkje dommar då ho i november vitja dansk høgsterett. Føremålet med studiebesøket var å sjå korleis danske kollegaer handsamar saker, og om det er noko vi kan lære av dei.

7. Høgsteretts bibliotek fylt med bibliotekarar frå heile verda. Høvet var ein stor konferanse i Oslo for juridiske bibliotekarar. Dette var eitt av mange fine besøk i 2024.

RETTENS DAG 2024

FULLT HUS I HØGSTERETT

I 2024 hadde vi mange flotte arrangement i Høgsterett! Vi tok imot 86 grupper på omvisning, deltok på arkitekturfestivalen Oslo Open House og markerte Rettens dag den siste helga i oktober. Rettens dag var eit høgdepunkt, med bortimot 550 gjester i Høgsteretts hus. For første gong på fem år markerte vi dagen saman med Borgarting lagmannsrett og Oslo tingrett.

Rettssalane i Høgsterett var smekkkfulle då dommarane Wilhelm Matheson og Kine Steinsvik fortalde om livet som høgsterettsdommar. Og sjeldan har vi fått så mange inn i plenumssalen som under samtalen mellom advokat John Christian Elden og informasjonssjef i Høgsterett, Ida Dahl Nilssen. Med over hundre barn på løvejakt i det flotte, verna bygget vårt var dagen komplett. Vi gler oss til fleire besøk i 2025!

HØGSTERETTS FYLKESTUR 2024

TAKK FOR OSS, INNLANDET!

Kvart år reiser dommarane i Høgsterett til eit av fylka våre. I 2024 gjekk turen til Innlandet, nærare bestemt tidlegare Hedmark fylke.

Reisa gjekk gjennom Engerdal, Trysil, Elverum, Løten, Ringsaker og Hamar – i både ruskever og strålende sol. Vi møtte ordførarar og gründerar, det sør-samiske miljøet ved Femunden, journalistar, næringslivsleiarar, forskarar, kommunetilsette og mange andre. Takk for fine samtalar! Ein særskild takk går til statsforvaltar Knut Storberget og staben hans.

Høgsterett får inn saker frå heile landet, innan alle rettsområde. Fylkesturane gir oss nyttig og viktig bakgrunnskunnskap om samfunn, menneske og institusjonar.

I 2025 går turen til Buskerud.

ORD OG UTTRYKK

BEGREP

Anførsel
Anke

Ankende part

Ankenektelse

Ankeforhandling
Ankeutvalg

Avdeling

Avvist anke
Beslutning

Dissens

Dom
Domstolskontroll

Eldste dommer
EMD
EMK
Forkaste en anke
Forsterket rett

Førstvoterende
Høyesterettsjustitiarius
Kjennelse

Jurisdiksjon
Prejudikat

Presedens
Prosedyre
Prosessfullmektig
Påstand
Replikk og duplikk
Rettsformann/rettens leder

Rådslagning
Votering
Votum

BETYDNING

Begrunnelsen som en part gir for sitt krav.

Et krav om at en avgjørelse behandles på nytt av en høyere rettsinstans. Avgjørelser fra Høyesterett kan ikke ankes.

Den som anker avgjørelsen fra lagmannsretten eller tingretten. Den som ikke anket, omtales som ankemotpart.

Avgjørelse om at en anke ikke slipper inn til behandling i Høyesterett, fordi den ikke reiser prinsipielle spørsmål eller at det ikke er andre særlige grunner til at Høyesterett behandler saken.

Rettsmøtet i Høyesterett hvor advokatene holder sine innlegg.

Silingsorganet som avgjør hvilke saker som skal behandles i Høyesterett. Ankeutvalget avgjør også anker over prosessuelle spørsmål og kan oppheve dommer og andre avgjørelser hvis det foreligger feil som gir grunnlag for det. Utvalget består av tre dommere i hver sak.

Høyesterett satt med fem dommere. Brukes i de aller fleste saker som slipper inn til muntlig behandling. Første og Annen avdeling er også navnene på våre to rettssaler.

En anke som ikke tas inn til behandling, f.eks. på grunn av feil ved anken.

Navn på en avgjørelse. Brukes blant annet når ankeutvalget bestemmer om en anke skal slippe inn til behandling i Høyesterett. Slike beslutninger må ikke begrunnes.

Når et mindretall blant dommerne i saken har en annen mening om resultatet enn de andre. Dersom mindretallet er enig i resultatet, men uenig i begrunnelsen, skrives det en særmerknad. Dissenser og særmerknader kommer frem i avgjørelsen.

Navn på en avgjørelse. Brukes når retten tar stilling til hovedspørsmålene i saken.

Domstolenes oppgave med å passe på at statlige organer vedtar og anvender lover og regler i tråd med lov og Grunnloven.

Dommeren med lengst ansiennitet i Høyesterett.

Den europeiske menneskerettsdomstolen.

Den europeiske menneskerettskonvensjonen.

Når rettens konklusjon er at anken ikke fører frem.

Storkammer med elleve dommere eller plenum med i utgangspunktet alle dommerne. Brukes i særlige viktige saker.

Dommeren som skriver avgjørelsen, og som normalt tilhører flertallet.

Lederen av Høyesterett, som også er dommer.

Navn på avgjørelse. Brukes blant annet når Høyesterett tar stilling til anke over saksgangen i ting- eller lagmannsrettene, varetektsfengsling og ankenektelser i lagmannsrettene. Slike kjennelser må ikke begrunnes når dommerne i ankeutvalget er enige om at det er klart at anken skal forkastes.

Domsmyndighet, det vil si at en sak hører til under en viss domstol som har myndighet til å behandle den. Avgjørelse fra Høyesterett som avklarer hvordan er rettsregel skal forstås eller hvordan et bestemt rettsspørsmål skal løses.

Standard eller retningslinje for senere lignende saker skapt av et prejudikat.

Advokatens muntlige innlegg i retten.

Den som fører saken på vegne av en part, i Høyesterett en advokat eller statsadvokat.

Det parten ønsker å få dom for.

Avsluttende bemerkninger fra advokatene i retten.

Dommeren som leder retten i den enkelte sak. I Høyesterett alltid dommeren med lengst ansiennitet, eller justitiarius hvis hun deltar.

Dommerens diskusjon av saken etter at ankeforhandlingen er avsluttet. Foregår for lukkede dører.

Et eget rettsmøte der dommerne går gjennom avgjørelsen og stemmer etter tur.

Førstvoterende dommers syn på saken, som de øvrige dommerne slutter seg til eller er uenig i. Ved dissens skriver også en av de dissenterende dommere et votum.

UTGITT AV

Noregs Høgsterett, januar 2025

DESIGN

Roar Hide Klausen/Høgsterett
Brandt Design

PRODUKSJON

Fladby AS

FOTOKREDITERINGAR

- » Otmar Britz/EFTA-domstolen: side 37 (nr. 5)
- » Helene Hallager/Nordisk jurismøte: side 37 (nr. 3)
- » Sturlason AS Polyfoto: side 14–15
- » Roar Hide Klausen/Høgsterett: side 12, 18–19 og 37 (nr. 7)
- » Aage Thor Falkanger/Høgsterett: side 37 (nr. 6)
- » Ida Dahl Nilssen/Høgsterett: side 22, 29 og 35
- » Rizwana Yedicam/Høgsterett: side 2, 4, 6–11, 14–17, 24–28, 34, 36, 38–40 og 43

 [norges_hoyesterett](#)

 [hoyesterett](#)

 [hoyesterett](#)

